

Archeologienota

Wielsbeke, Rijksweg
Verslag van Resultaten

Titel

Archeologienota Gemeente, Toponiem: Verslag van Resultaten

Auteur(s)

Ali Jelene Scheers

Erkende archeoloog

Tina Dyselinck

BAAC-Projectnummer

2018-0217

Plaats en datum

Gent, 12 januari 2018

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 753

ISSN 2033-6896

Wettelijk depot

KBR

Inhoud

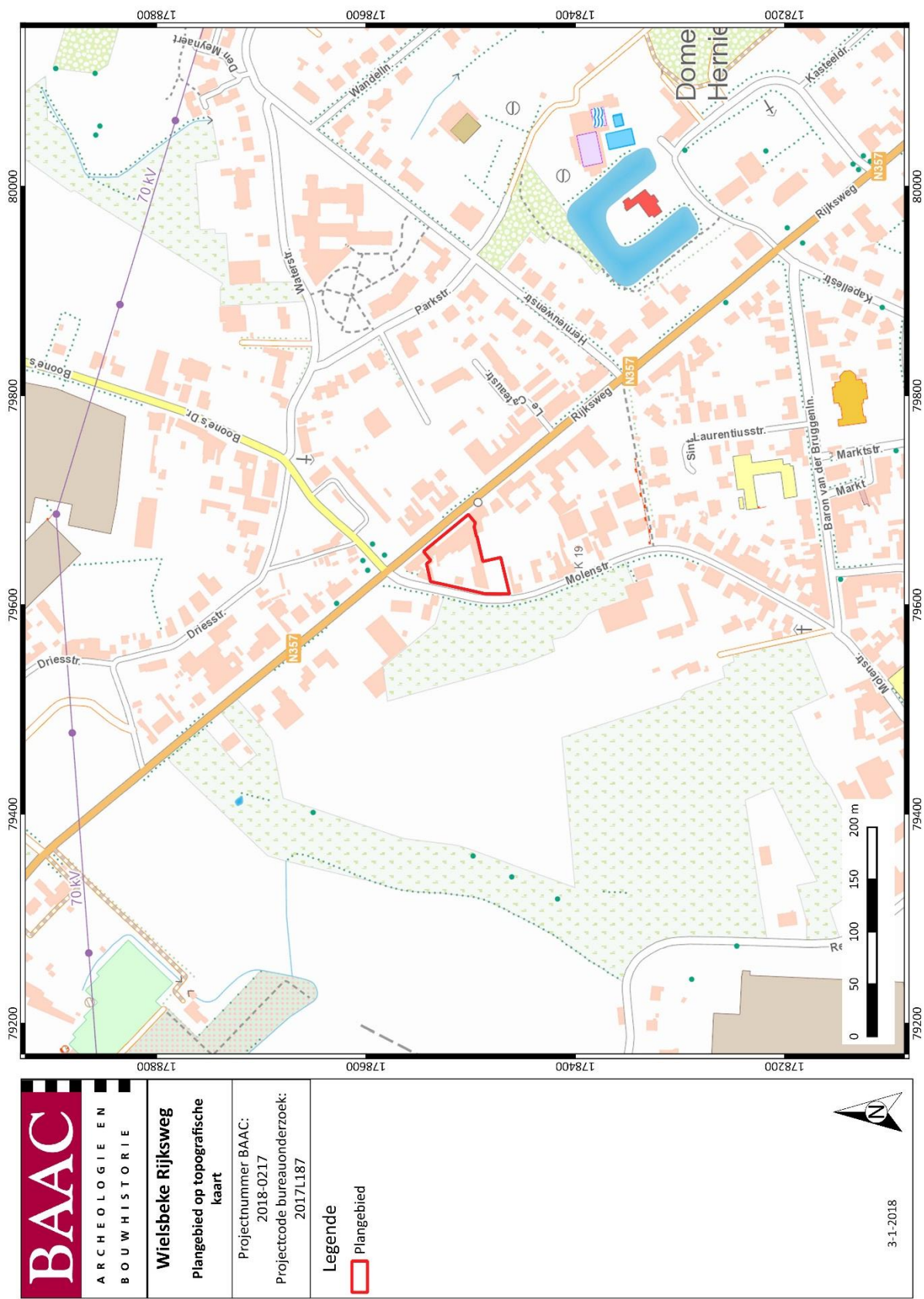
1	Bureauonderzoek	1
1.1	Beschrijvend gedeelte	1
1.1.1	Administratieve gegevens	1
1.1.2	Juridisch kader en onderzoekstraject	4
1.1.3	Aanleiding	4
1.1.4	Huidige toestand en gekende verstoring	5
1.1.5	Geplande werken en bodemingrepen	6
1.1.6	Randvoorwaarden	11
1.2	Werkwijze en strategie	12
1.2.1	Onderzoeksvragen	12
1.2.2	Heuristiek	12
1.3	Assessmentrapport	13
1.3.1	Landschappelijk kader	14
1.3.2	Historisch kader	26
1.3.3	Cartografische bronnen	31
1.3.4	Archeologisch kader	35
1.4	Besluit	38
1.4.1	Datering en interpretatie	38
1.4.2	Archeologische verwachting	38
1.4.3	Potentieel op kennisvermeerdering en afweging noodzaak verder onderzoek	39
2	Samenvatting	42
3	Lijst met figuren	43
4	Lijst met tabellen	43
5	Plannenlijst	44
6	Bibliografie	47
7	Bijlagen	49

1 Bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

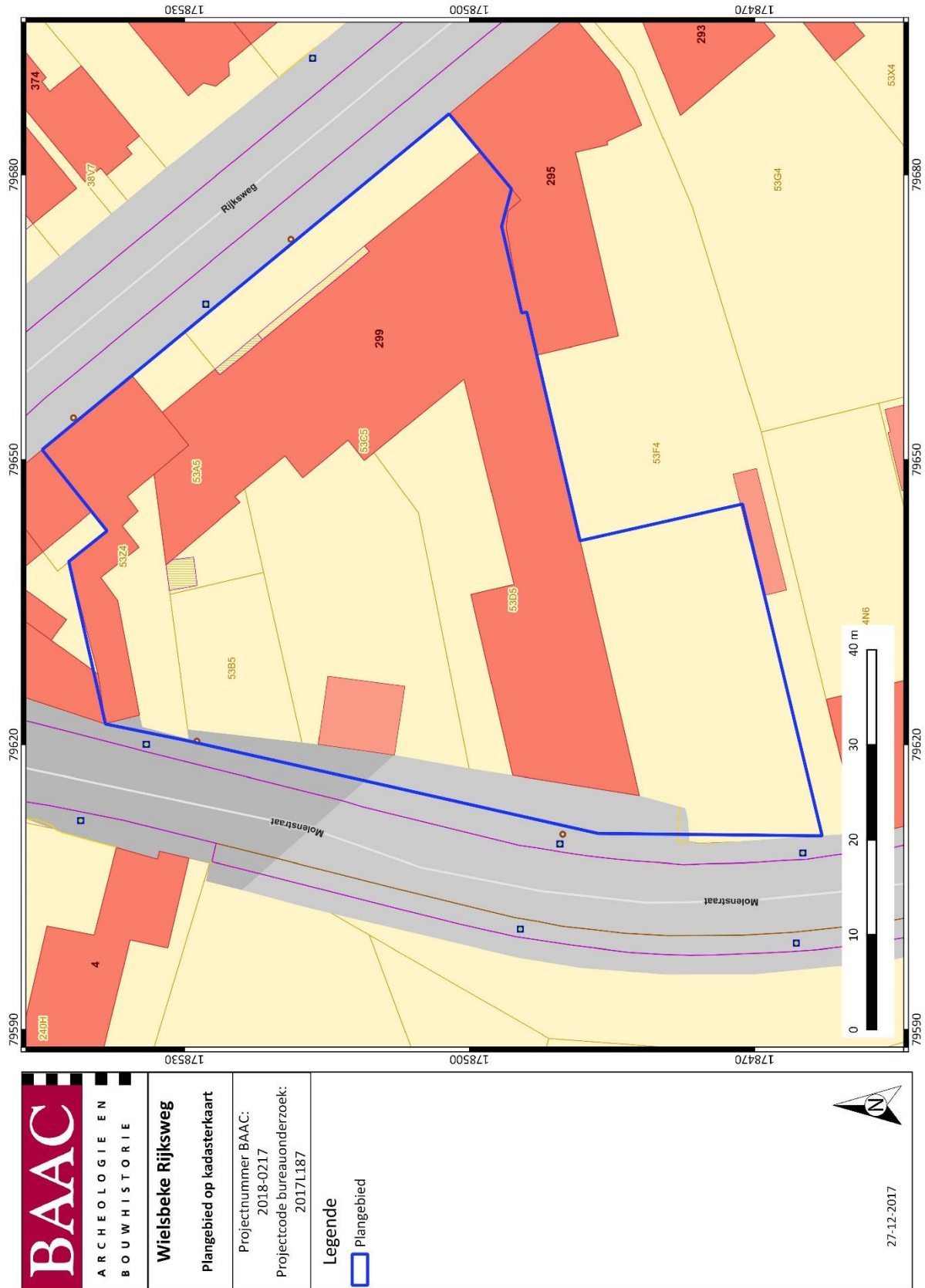
1.1.1 Administratieve gegevens

Naam site	Wielsbeke, Rijksweg	
Ligging	Rijksweg 299-307, gemeente Wielsbeke, provincie West-Vlaanderen	
Kadaster	Gemeente Wielsbeke, Afdeling 1, Sectie C, Percelen 53z4, 53a5, 53b5, 53c5, 53d5 en een deel van 53f4	
Coördinaten	Noordwest: x: 79622.0; y: 178538.1 Noordoost: x: 79651.0 ; y: 178545.0 Zuidwest: x: 79610.4 ; y: 178463.0 Zuidoost: x: 79686.4 ; y: 178502.1	
Projectcode BAAC Vlaanderen	2018-0217	
Bureau- onderzoek	Projectcode	2017L187
	Erkend archeoloog	Tina Dyselinck (Erkenningsnummer: 2015/00048)
	Betrokken actoren	Ali Jelene Scheers (archeoloog)
	Betrokken derden	n.v.t.

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart¹

¹ AGIV 2017d

Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)²

² AGIV 2017b

1.1.2 Juridisch kader en onderzoekstraject

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Het doel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen of, indien dit niet kan, het formuleren van maatregelen voor vervolgonderzoek waarbij het erfgoed *ex situ* wordt behouden.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. In eerste instantie wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het plangebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied, kan het aangewezen zijn de gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren te onderzoeken middels een landschappelijk bodemonderzoek, een veldkartering en/of een geofysisch onderzoek. Deze onderzoeken maken alle deel uit van het **vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**. Indien op basis van de resultaten van alle nodige facetten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem niet voldoende informatie verzameld kan worden om een onderbouwde uitspraak te doen aangaande de beslissing tot behoud *in situ*, vrijgave of opgraving van het terrein, moet in een volgende fase een vooronderzoek met ingreep in de bodem worden uitgevoerd.

Het doel van het eventueel **vooronderzoek met ingreep in de bodem** is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. De hiervoor aangewezen methoden zijn archeologische boringen, proefputten en/of proefsleuven. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om een eventuele site *in situ* te behouden of, indien dit niet kan, het opstellen van een programma van maatregelen voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen) in de vorm van een opgraving.

1.1.3 Aanleiding

Naar aanleiding van een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door de initiatiefnemer een nieuwbouw gerealiseerd worden. De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen (waaronder de aanleg van wegenis, wooneenheden met ondergrondse parkeergelegenheid en een groene zone) die qua omvang een directe bedreiging betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

De totale oppervlakte van het plangebied *Wielsbeke Rijksweg* bedraagt ca. 3.499,7 m². Het valt buiten een beschermde archeologische site, ligt niet in een archeologisch vastgestelde zone en komt niet voor op de kaart met gebieden waarin geen archeologische waarden (meer) te verwachten zijn (GGA, gebieden geen archeologie).³

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017

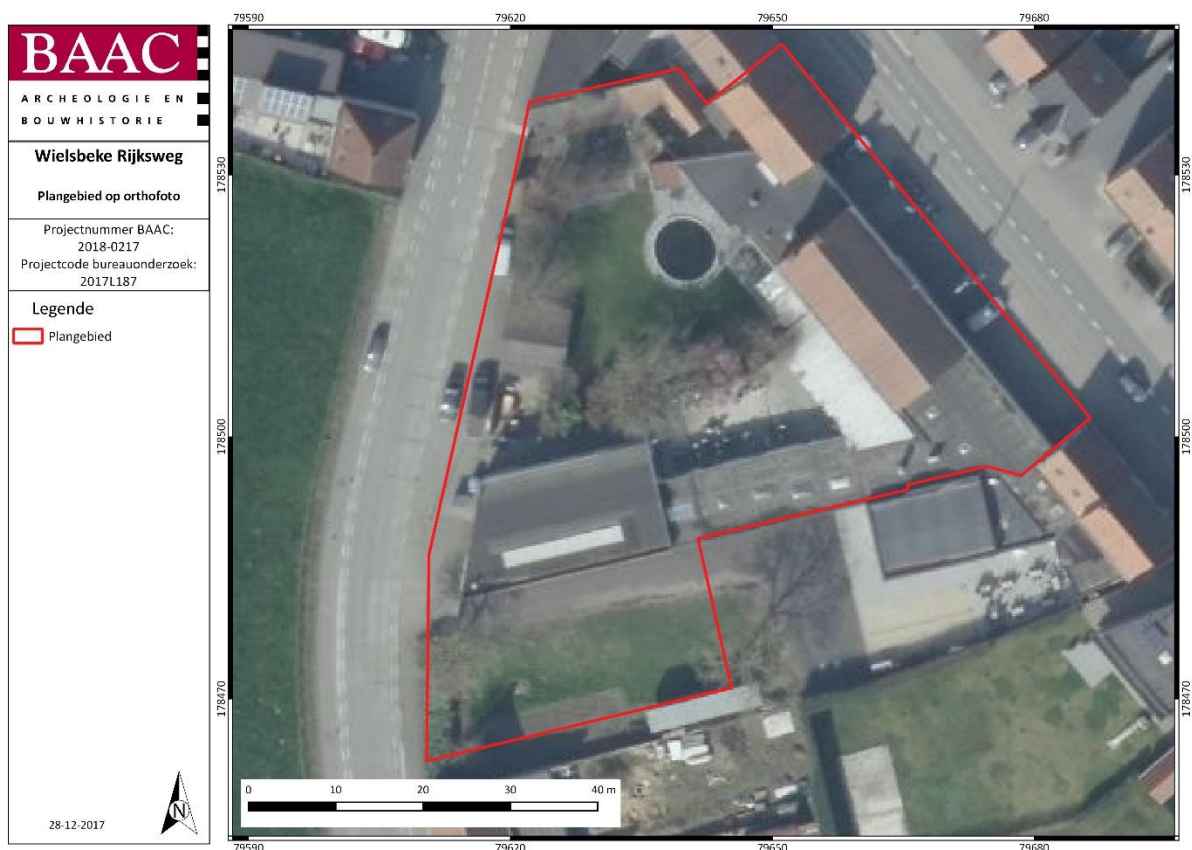
Daarnaast werden voor het plangebied en de directe omgeving geen waarden voor ‘beschermde onroerend erfgoed’ opgenomen in het Geoportaal.

Aangezien het plangebied in een woon- of recreatiegebied ligt, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3.000 m² of meer bedraagt en de ingreep minstens 1.000 m² bedraagt, is volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 een archeologienota vereist. Deze bekrachtigde archeologienota wordt bij de stedenbouwkundige aanvraag gevoegd.

1.1.4 Huidige toestand en gekende verstoring

Het plangebied Wielsbeke Rijksweg bestaat uit vijf percelen (53z4, 53a5, 53b5, 53c5, 53d5 en een deel van 53f4) waarop zich momenteel enkele panden bevinden (zoals te zien op orthofoto - Figuur 3). Op perceel 53z4 is dit een woning (Rijksweg 307, opgetrokken in 1880 door landbouwer Ivo Desmet⁴) met een oppervlakte van 183,2 m², op percelen 53a5, 53b5, 53c5 en 53d5 is dit een handelspand (“Motorsport Mabbe” aan de Rijksweg 299) van ongeveer 1121,8 m². Het deel van perceel 53f4 dat toegevoegd wordt aan het plangebied beslaat momenteel een tuin ten westen van het horecapand aan de Rijksweg 295.

Alles bijeen is ongeveer 1437,3 m² van het plangebied bebouwd, wat betekent dat er reeds een zekere verstoring van het plangebied heeft plaatsgevonden bij de bouw van deze panden. Persoonlijke communicatie met de architect wees uit dat er zich geen kelders onder de bestaande bebouwing bevinden.

Figuur 3: Huidige toestand van het plangebied op orthofoto⁵

⁴ IOE 2018, ID: 114233

⁵ AGIV 2017c

1.1.5 Geplande werken en bodemingrepen

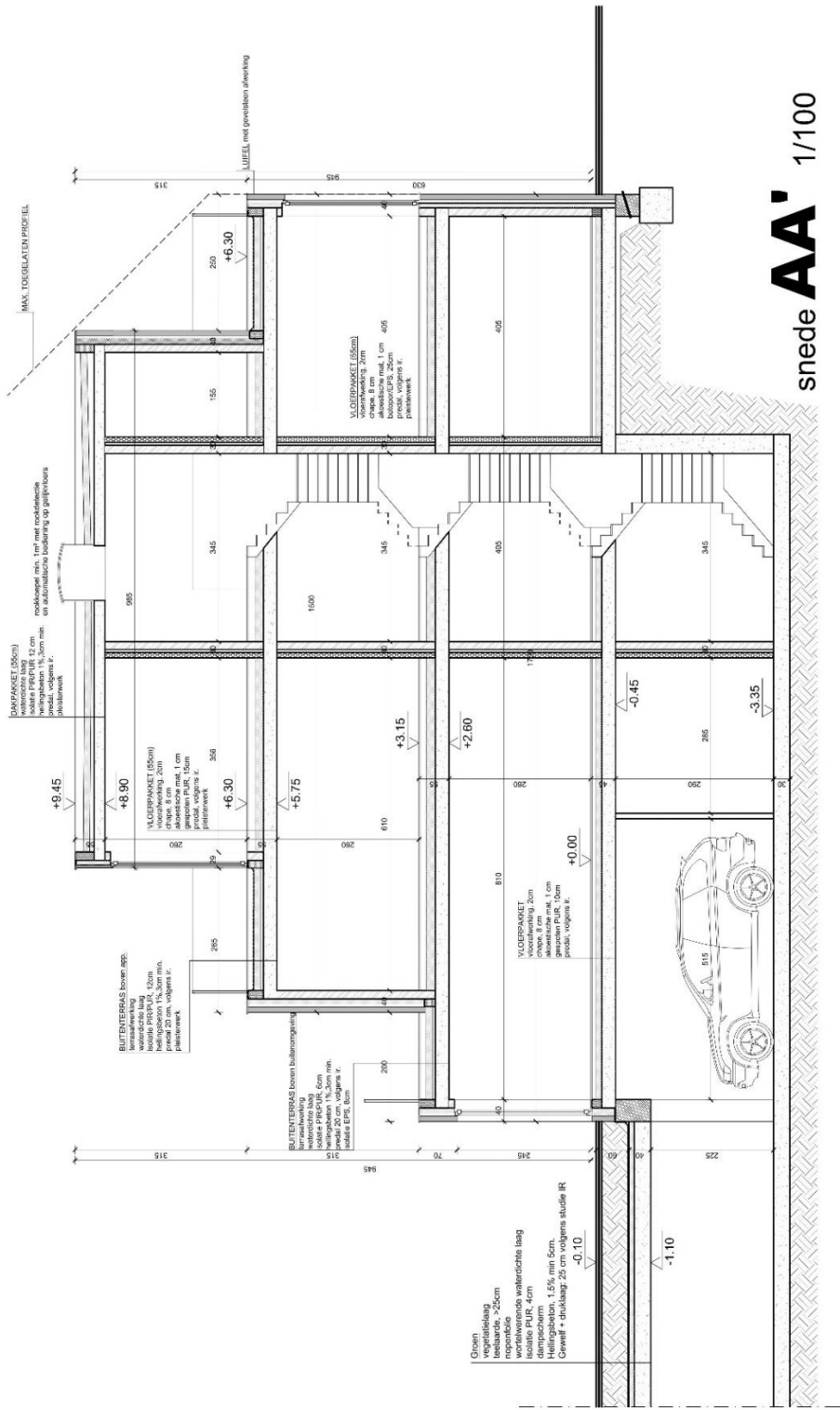
De opdrachtgever plant op het terrein Wielsbeke Rijkweg de bouw van 37 appartementen (verdeeld over twee residenties) met ondergrondse parking, waarbij de reeds aanwezige gebouwen gesloopt worden. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

De ingrepen voor de aanleg van niveau -1 (ondergrondse garage, bergingen, putten met afvoer en infiltratiesysteem) zullen een oppervlakte van ca. 2120 m² verstoren en dit dus tot grote diepte onder het huidige maaiveld (Figuur 6).

- De ondergrondse parkeergarage (Figuur 5) zal plaats bieden aan 48 parkeerplaatsen en 42 bergingen. Hiervoor wordt 3,35 m uitgegraven voor de kelderverdieping zelf, en bijkomend 30 cm voor de vloer (Figuur 4).
- Er zal een regenwaterput van 10.000 liter (met deksel en mangat, 50 op 50cm) en een infiltratievoorziening van 47.082 liter geplaatst worden. De regenwaterput, voorzien van deksel en mangat, zal 50 cm op 50 cm groot zijn. De infiltratievoorziening bestaat uit 114 infiltratie-units van 413l/unit (120x60x60cm), verspreid over twee lagen. De voorziene oppervlakte is 75,8 m².

De ingrepen voor de aanleg van niveau 0, het gelijkvloers, zullen de volledige oppervlakte van het plangebied (ca. 3499.7m², Figuur 7) verstoren.

- Bouw van twee residenties (A en B, Figuur 8). Residentie A bevat zeven appartementen op het gelijkvloers (elk met privé-terras en tuin) en heeft een oppervlakte van 897m². Residentie B bevat eveneens zeven appartementen (met privé-terrassen en tuinen) en heeft een bewoonde oppervlakte van 910,5 m². Door het midden van deze residentie loopt een doorrit van 104 m² naar de acht bovengrondse parkeerplaatsen op de binnenplaats. Beide residenties zullen nog twee verdiepingen tellen bovenop het gelijkvloerse niveau.
- De privé-terrassen aan de appartementen zijn gemaakt uit niet-waterdoorlatende verharding met afwatering naar de tuinzone met onmiddellijke bezinking.
- Acht parkings worden aangelegd in waterdoorlatende verharding, met een totale oppervlakte van 120,5 m²
- Net naast residentie B komt de in- en uitrit voor de ondergrondse parkeergarage. Deze beslaat een gebied van ca. 57 m².
- De rest van het gebied bevat groenaanleg met brandwegen voor hulpdiensten. Voor de groenlaag wordt de vegetatielaag bovenop een laag teelaarde (van meer dan 25 cm) aangeplant. Vervolgens volgen noppenfolie, een wortelwerende waterdichte laag, isolatie PUR (4 cm), een dampscherm en hellingsbeton (min. 5 cm), om dan af te sluiten met het gewelf en druklaag (25 cm).

Figuur 4: Doorsnede van de toekomstige inplanting⁶

⁶ Plan aangebracht door initiatiefnemer, ook meegeleverd in betere resolutie in bijlage.

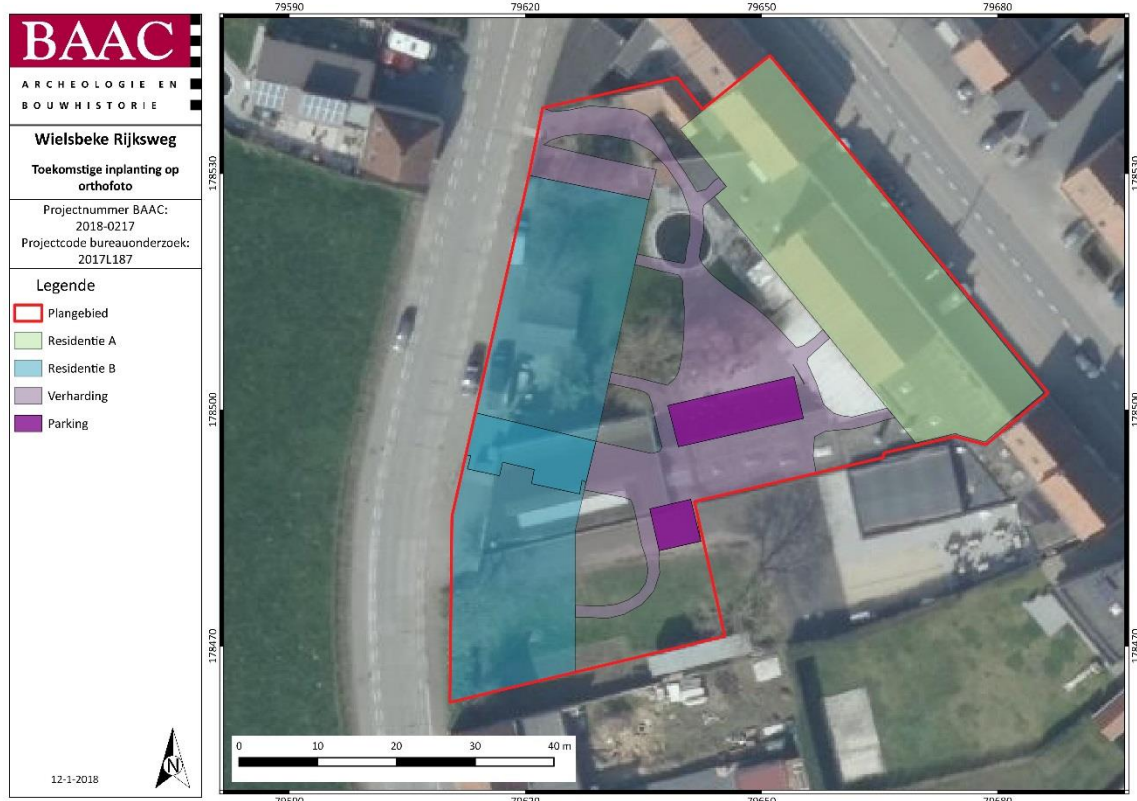

Figuur 5: Geplande werken op kelderniveau (-1)⁷

⁷ Plan aangebracht door initiatiefnemer, ook meegeleverd in betere resolutie in bijlage.

Figuur 6: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting⁸ op kelderniveau op orthofoto⁹

Figuur 7: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting¹⁰ op gelijkvloers op orthofoto¹¹

⁸ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

⁹ AGIV 2017c

¹⁰ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

¹¹ AGIV 2017c

Figuur 8: Geplande werken op gelijkvloers (0)¹²

¹² Plan aangebracht door initiatiefnemer, ook meegeleverd in betere resolutie in bijlage.

1.1.6 Randvoorwaarden

Vanwege het feit dat er nog gebouwen op het terrein staan die moeten worden gesloopt, betreft het hier een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Dit houdt in dat de ingreep in de bodem zoals gesteld in het programma van maatregelen op een later tijdstip, na de sloop van de gebouwen uitgevoerd dient te worden.

1.2 Werkwijze en strategie

Een bureauonderzoek kadert binnen een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten. Het bureauonderzoek bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem door de studie van gekende of ontsloten informatiebronnen.

1.2.1 Onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvragen zullen in dit bureauonderzoek behandeld worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn binnen het onderzoeksterrein:

- Wat is de aard van deze waarden?
- Wat is de bewaringstoestand van deze waarden?
- Betreft het behoudenswaardige archeologische waarden?
- Wat is de relatie tussen deze waarden en het landschap?
- Wat is de impact van de geplande bodemingrepen op deze waarden?

1.2.2 Heuristiek

Het doel van het bureauonderzoek is de formulering van een archeologische verwachting van de onderzoekslocatie. Deze verwachting wordt opgesteld op basis van gekende landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen.

Een eerste stap bij het formuleren van een archeologische verwachting voor de onderzoekslocatie is deze te situeren binnen een breder landschappelijk kader. Hierbij wordt beroep gedaan op de gekende geografische en geologische bronnen en kaarten.

Administratieve en geografische kaarten:

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Tertiairgeologische kaart

- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart

De basis van de desktopstudie bestaat verder uit een historische studie van de onderzoekslocatie en zijn directe omgeving. Hierbij wordt de gekende archeologische en historische vakliteratuur over de onmiddellijke omgeving van het plangebied geconsulteerd.

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19^e eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Naast de gangbare historische kaarten is ook Cartesius geraadpleegd.¹³

Volgende historische kaarten werden opgezocht en geanalyseerd:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Poppkaart
- Vandermaelenkaart

De CAI-kaart wordt weergegeven met het grootschalig referentiebestand als onderkaart. De onmiddellijke omgeving rondom wordt op de Ferraris-, Atlas der Buurtwegen, Popp- en Vandermaelenkaart besproken. De beschrijving gebeurde onder meer op basis van de legende uit *België in kaart*.¹⁴ Indien er een bijzondere locatie op te merken is, wordt deze, indien mogelijk, vernoemd bij naam en uitgebreider beschreven. De historische en archeologische kaarten worden gebruikt om een historisch-archeologische interpretatie van de locatie te bekomen.

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

1.3 Assessmentrapport

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake bodemkunde, geomorfologie, historie, cartografie en archeologie met betrekking tot het plangebied en omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied.

¹³ CARTESIUS 2018

¹⁴ BEYAERT et al. 2006

1.3.1 Landschappelijk kader

Hieronder volgt een overzicht van het grondgebruik en de aardkundige, hydrografische en fysisch-geografische gegevens van het plangebied.

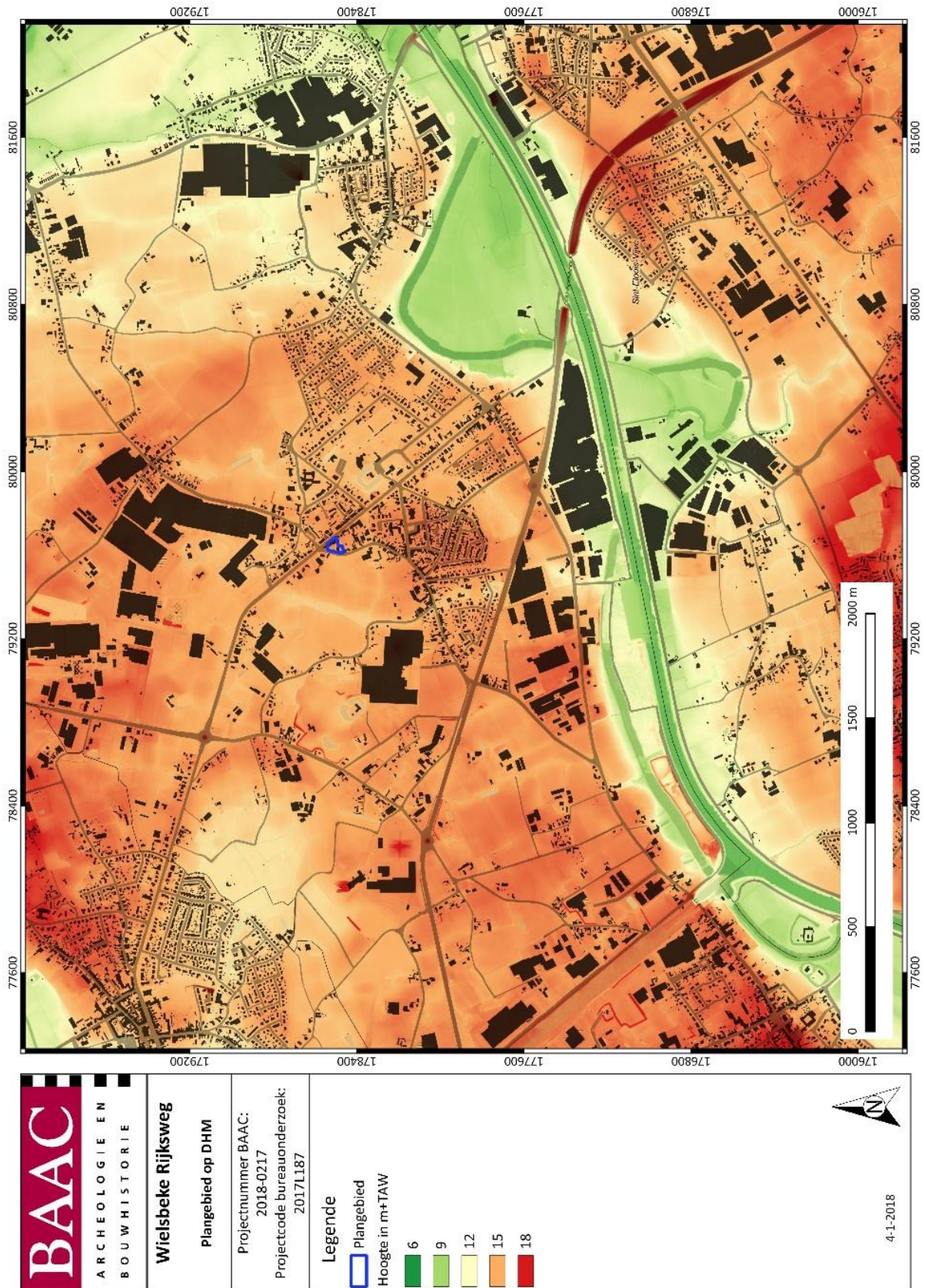
Topografische situering

Het plangebied ligt in het West-Vlaamse Wielsbeke, dat samen met de deelgemeenten Ooigem en Sint-Baafs-Vijve sinds 1977 de gemeente Wielsbeke vormt. De industriegemeente heeft een oppervlakte van 22 km² en ligt op ca. 34 km ten zuidoosten van Brugge, ca. 12 km ten noordoosten van Kortrijk en ca. 30 km ten zuidwesten van Gent. De dorpskern ontwikkelde zich aan de oevers van de (ondertussen gekanaliseerde) Leie, en een groot deel van de gemeente valt dan ook in de alluviale Leievallei.

De exacte locatie van het plangebied Wielsbeke Rijksweg is weergegeven op Figuur 1 en Figuur 2. Het plangebied bevindt zich tussen de Rijksweg en de Molenstraat, op zo'n 320 m in vogelvlucht van de dorpskern van Wielsbeke. De Rijksweg, ten noordoosten van het plangebied, is een drukke gewestweg (N357) die de gemeente noordwest-zuidoost doorsnijdt en de gemeente ten noorden met Oostrozebeke en ten zuiden met Sint-Eloois-Vijve (Waregem) en de weg Kortrijk-Gent verbindt.¹⁵ De Molenstraat (aan de westelijke zijde van het plangebied) vormt de verbinding tussen de Expresweg (N382) en de Rijksweg, en loopt hierbij door het centrum van Wielsbeke.

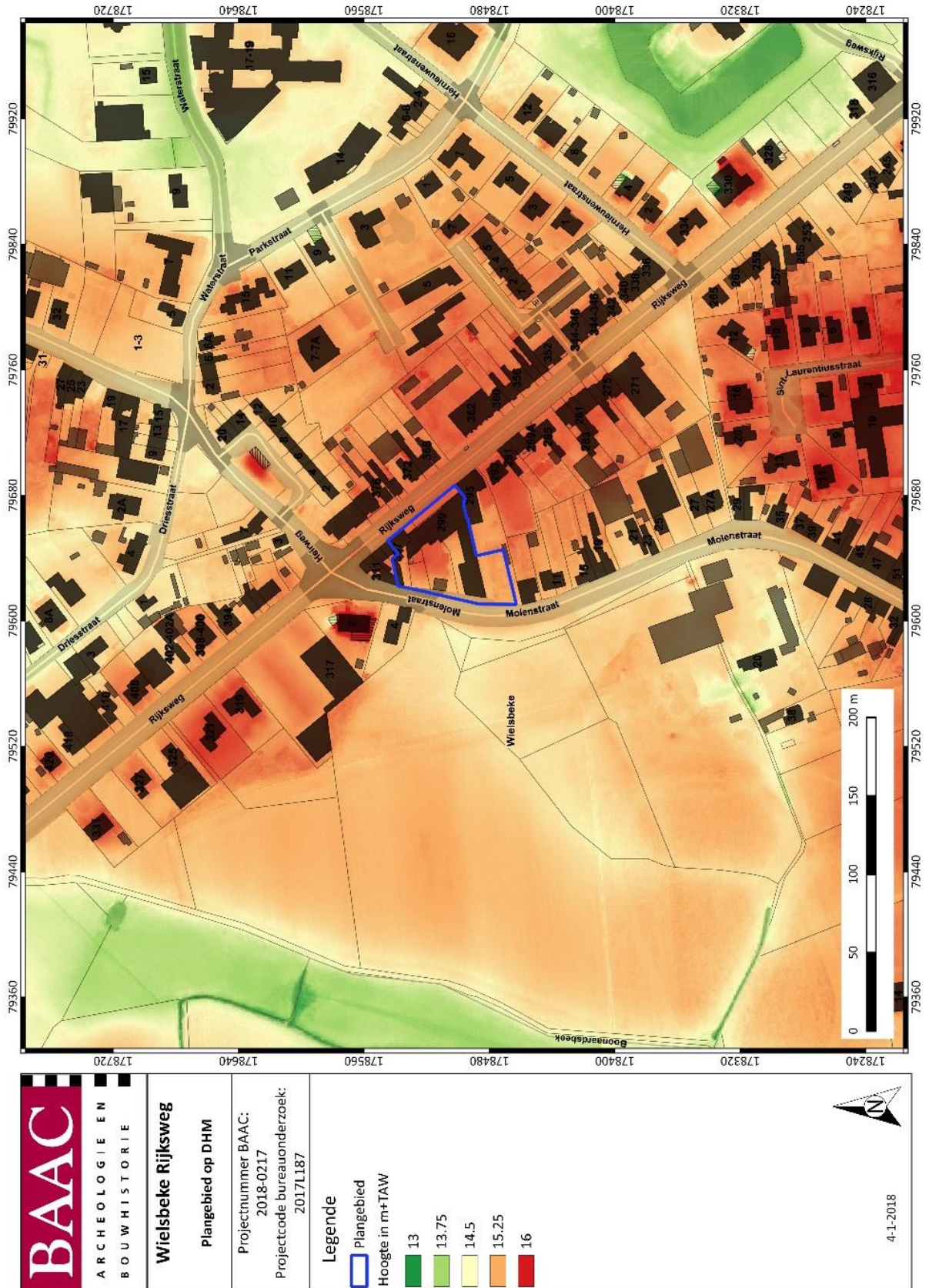
Het gebied rond de Rijksweg kent een eerder industrieel karakter. Het plangebied zelf bevindt zich nog aan de rand van de dorpskern van Wielsbeke, maar in de omgeving zijn een aantal industriegebieden op te merken. Dit heeft uiteraard te maken met de aanwezigheid van de bevaarbare Leie, die grotendeels rechtgetrokken werd in de jaren '70. Op 1 km van het plangebied is nog een oude Leie-arm te herkennen (Figuur 9). De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 6 en 18 m + TAW. Het plangebied zelf (Figuur 10) is vrij vlak.

¹⁵ IOE 2018, ID: 114233

Figuur 9: Plangebied en omgeving op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)¹⁶

¹⁶ AGIV 2017a

Figuur 10: Plangebied op het DHM¹⁷

¹⁷ AGIV 2017a

Landschappelijke en hydrografische situering

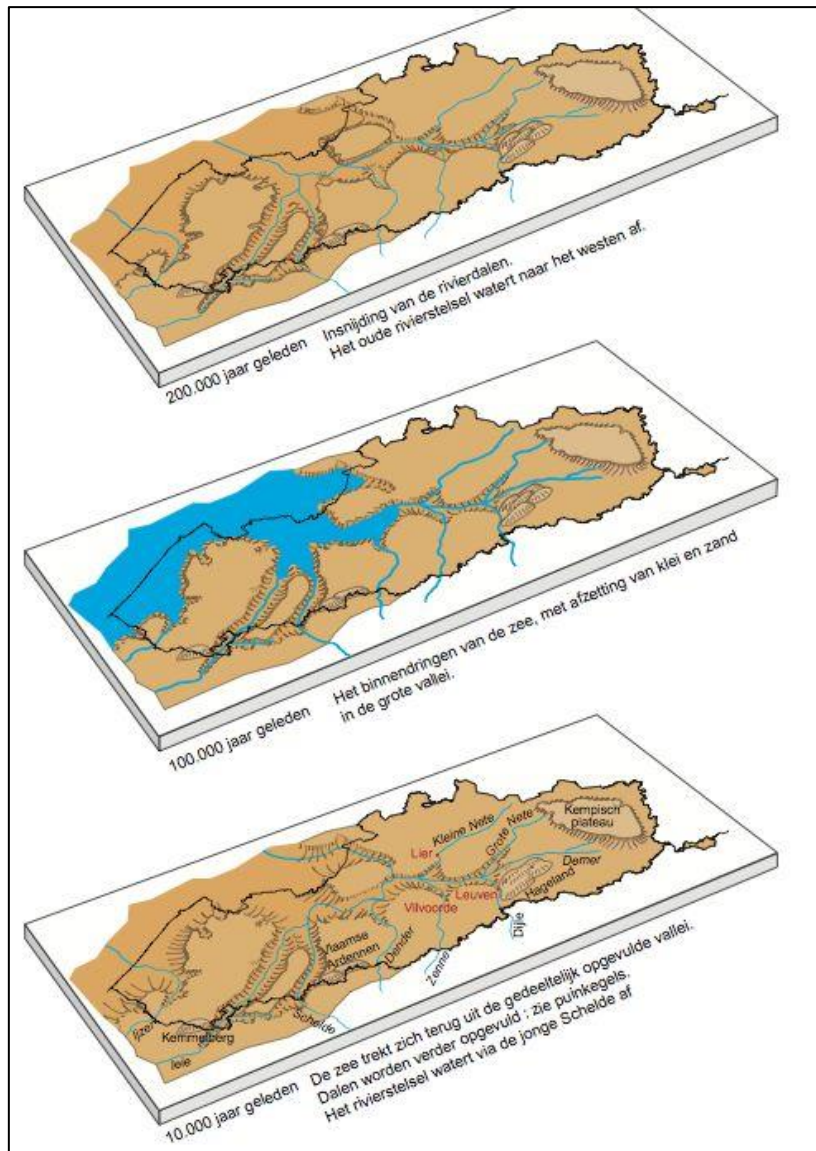
Wielsbeke behoort fysisch-geografisch zowel tot de alluviale Leievallei als tot de uitlopers van het zandlemige Land van Roeselare-Kortrijk, meer bepaald van het Hoogland van Hulste. Het grondgebied draagt een zwak golvend reliëf van ca. 10 m tot ca. 16 m boven de zeespiegel. De topzone is nabij Abele, ten noorden van het dorpscentrum. Vervolgens neemt het reliëf af naar het zuiden toe, naar het brede valleigebied van de Leie. De beekstelsels met kleine, smalle valleien, wateren noordwaarts (Gaverbeek) af naar de Mandel. De overige beekstelsels met o.m. Knokbeek, Boonaardsbeek/Reynaertsbeek en Kasteelbeek/Lobeek, stromen zuidwaarts af en monden rechtstreeks uit in de vroegere meanders van de Leie of zijn afgeleid naar het Leiekanaal. De Leievallei met vochtige riviergraslanden en bosfragmenten wisselt af met licht geprononceerde kouterruggen met vruchtbaar open akkerland. Nabij de Gavers komt een laaggelegen graslanddepressie voor.¹⁸

De vallei van de Leie is een depressie (in feite een complex van deels bedolven thalwegen) die vanaf het Midden-Cromerien door fluviatiele processen is uitgeschuurd tot diep in het Paleogeen- en Neogeensubstraat en in de loop van het Weichseliaan opgevuld is geraakt. De dikte van dit jong-Quartaire opvulpakket kan meer dan 25 m, en plaatselijk zelfs tot 30 m bedragen. De vallei van de Leie is een zuidelijke uitloper van de Vlaamse Vallei, een lange zandige vlakte waarvan de kern is gelegen ten noorden van Gent, tussen Maldegem en Stekene. De hoogte ligt er gemiddeld lager dan 10 m + TAW. De zuidelijke uitlopers vallen min of meer samen met de Leievallei, waar het projectgebied zich situeert, de Boven-Schelde en de Dendervallei. De oostelijke uitlopers strekken zich uit over de as Rupel-Dijle-Demer tot in de buurt van Werchter.

De topografie van de Vlaamse Vallei wordt deels bepaald door Tertiaire getuigenheuvels uit het Paleogeen en Neogeen, die in de ondergrond aanwezig zijn. Tevens komt op het laagterras een microreliëf voor dat is gevormd door eolische dekzanden en boreale stuifzandduinen. Daarnaast zijn lokaal ook niet-geërodeerde restanten van de verwilderde fluvioperiglaciale, pre-Holocene dalbodem aanwezig in de vorm van donken. Het laagterras wordt ontwaterd door een complex van beekjes waarvan het grootste deel afwatert in de richting van de Leie of de Schelde.¹⁹

¹⁸ IOE 2018, ID: 125004

¹⁹ DE MOOR 2000

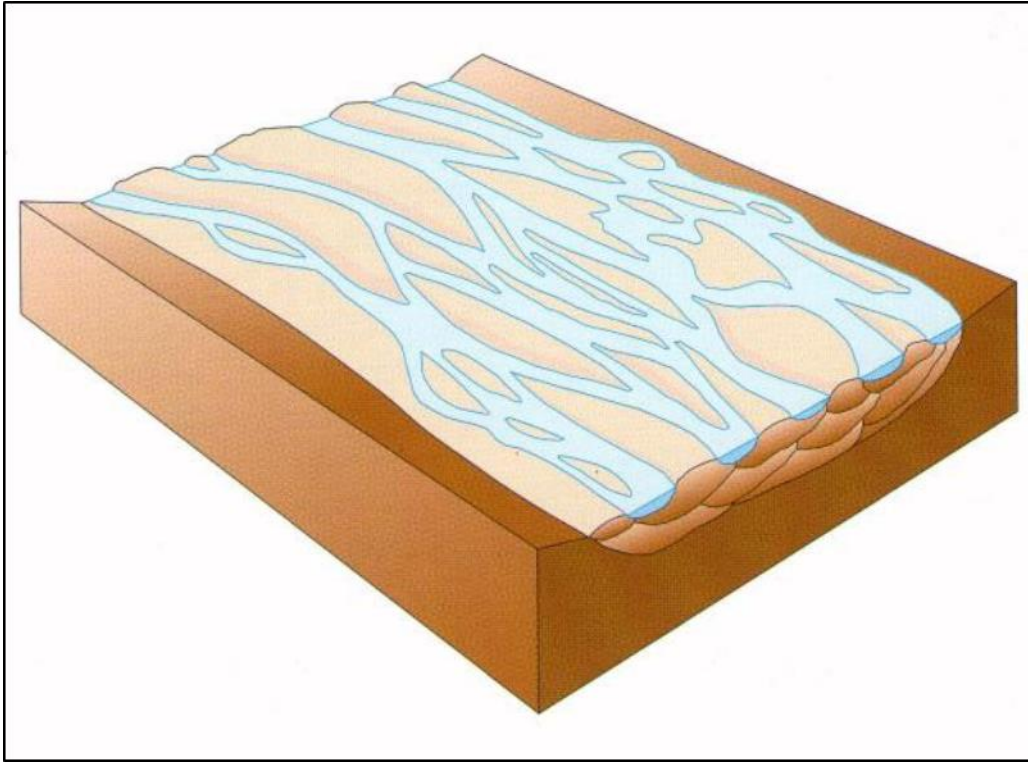
Figuur 11: De vorming van de Vlaamse Vallei in de loop van het Pleistoceen²⁰

In het Laat-Pleistoceen (130.000-11.650 BP²¹) werd de Vlaamse Vallei in haar definitieve vorm uitgeschuurd, tot diep in het Paleogeen- en Neogeensubstraat. Het diepste punt van deze uitschuring werd bereikt op de overgang van het Eemiaan (130.000-117.000 BP) naar het Weichseliaan (117.000 BP-11.650 BP). In deze periode waren de Leie en de Schelde meanderende rivieren met een sterk veranderende loop. De kustlijn kwam gedurende het Eemiaan ongeveer overeen met de huidige kustlijn. Tijdens het Weichseliaan werd het klimaat kouder en verkregen de rivieren als gevolg hiervan een vlechtend geulenpatroon (zie Figuur 12).²²

²⁰ UGENT 2016

²¹ BP = *Before Present*, waarbij het heden gelijkgesteld is met het jaar 1950 n.C.

²² DE MOOR 2000

Figuur 12: Schematische voorstelling van een vlechtend geulenpatroon, zoals dit in de Vlaamse Vallei actief was gedurende het Weichseliaan²³

Tijdens het vroeg-Pleniglaciaal (117.000-76.000 BP) heerste een zeer koud en vochtig klimaat, gekenmerkt door vlechtende riviersystemen en de aanwezigheid van permafrost (permanent bevroren ondergrond). Als gevolg van dit laatste waren de insnijdingen beperkt. De beperkte vegetatie zorgde voor onvoldoende bescherming van de hellingen tegen het smeltwater dat in het voorjaar vrijkwam.²⁴ Fluvioperiglaciale accumulatie domineerde en de Vlaamse Vallei werd door geleidelijke aggradatie opgevuld met afbraakmateriaal van het Paleogeen- en Neogeensubstraat. Tijdens de lente werd door het smeltwater zand en leem afgezet over de ganse breedte van de vallei. Tijdens de daaropvolgende zomer nam het debiet af en trok het water zich terug naar het hoofdstroomgebied. In de actieve geulen werd nog steeds zand afgezet, terwijl in de depressies in de valleivlakte leem sedimenteerde. De fluvioperiglaciale afzettingen zijn opgebouwd uit materialen die onder koude condities werden aangevoerd, door regen- en smeltwater van sneeuw of bodemijs, en vertonen een uiteenlopende lithologische opbouw en duidelijke laterale facieswisselingen.²⁵

Tijdens het laat-Pleniglaciaal (76.000-14.640 BP) trad een zeer koude en droge periode op, waarbij de vegetatie zeer beperkt was en winden vat kregen op het zandoppervlak in een schaars begroeide poolwoestijn.²⁶ Hierbij werden dekzandruggen afgezet die transversaal op de toen heersende noord- tot noordwestelijke winden lagen. Door superpositie ontstond een langgerekte dekzandgordel, met een steile, zuidwaarts gerichte lijzijde en een zachte noordwaarts gerichte loefzijde. Het gaat hierbij om een pakket van kalkloze, homogene en goed gesorteerde, fijne tot middelmatig fijne zanden met een dikte van 1 tot 5 m. De noordwaarts gerichte afwatering werd hierdoor afgedamd, waardoor langs de zuidrand van dekzandrug verschillende paleomeren ontstonden. Het verwilderde riviersysteem

²³ VAN STRYDONCK et al. 2000

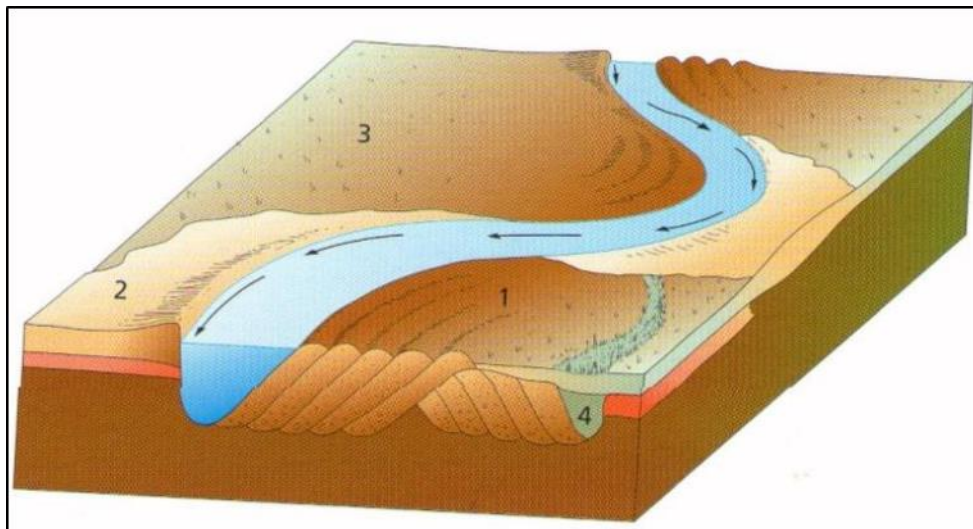
²⁴ VERBRUGGEN et al. 1991

²⁵ BORREMANS 2015

²⁶ VERBRUGGEN et al. 1991

boog oostwaarts af om via het doorbraakdal van Hoboken en de Beneden-Schelde zijn weg naar de zee te zoeken.²⁷

Tijdens het Laat-Glaciaal (de laatste fase van het Weichseliaan, 14.640-11.650 BP) en in het Holoceen (11.650 BP tot nu) verbeterde het klimaat opnieuw en verkregen de Leie en Schelde opnieuw een meanderend patroon (zie Figuur 13). Het huidige oppervlak valt dan ook grotendeels samen met dat van de laatste fluvioperiglaciale afzettingen uit het Weichseliaan. De rivieren sneden zich vanop dat niveau in, wat mede gefaciliteerd werd door de verdwijnende permafrost, waardoor een laagterras ontstond. Later werden deze Vroeg-Holocene dalen als gevolg van de stijgende zeespiegel en erosiebasis weer gedeeltelijk opgevuld met alluviale afzettingen.²⁸ Tijdens de koudere Dryasperioden binnen het Laat-Glaciaal werden rivierduinen gevormd door lokale verstuiwing van zanden uit de drooggevalen rivierbeddingen. Soms werden deze tijdens het Holoceen nog eens lokaal herwerkt, waardoor stuifzandduinen ontstonden.²⁹

Figuur 13: Schematische voorstelling van een meanderend rivierenpatroon, zoals dit in de vallei van de Dender actief is vanaf het Laatglaciaal³⁰. 1: Kromkelwaarden (binnenkant van de rivierbocht), 2: Oeverwal (buitenkant van de rivierbocht), 3: Komgronden, 4: Oude, verlandende riviermeander

Gedurende het Holoceen heeft de Leie zich als een *underfit river* ingesneden in de brede vallei. Heden ten dage heeft de rivier een breedte van enkele tientallen meter en slingert zij zich met grote meandervormige kronkels doorheen de valleibodem. In de loop van de tweede helft van de negentiende en twintigste eeuw werd de loop van de Leie en de Schelde steeds meer rechtgetrokken in het kader van een grootschalig moderniseringsprogramma dat de waterafvoer moest verbeteren en de rivier bevaarbaar maken voor grotere schepen. Hierbij werden dijken aangelegd, oevers verstevigd en oude meanders afgesneden. Als gevolg hiervan werd het historische landschapspatroon deels weggevaagd en werden veel van de oorspronkelijke gras- en meerslanden opgehoogd voor landbouw, industrie en bewoning.³¹

²⁷ BORREMANS 2015

²⁸ DE MOOR 2000

²⁹ BORREMANS 2015, p.219

³⁰ VAN STRYDONCK et al. 2000

³¹ De Moor et al., 1997.

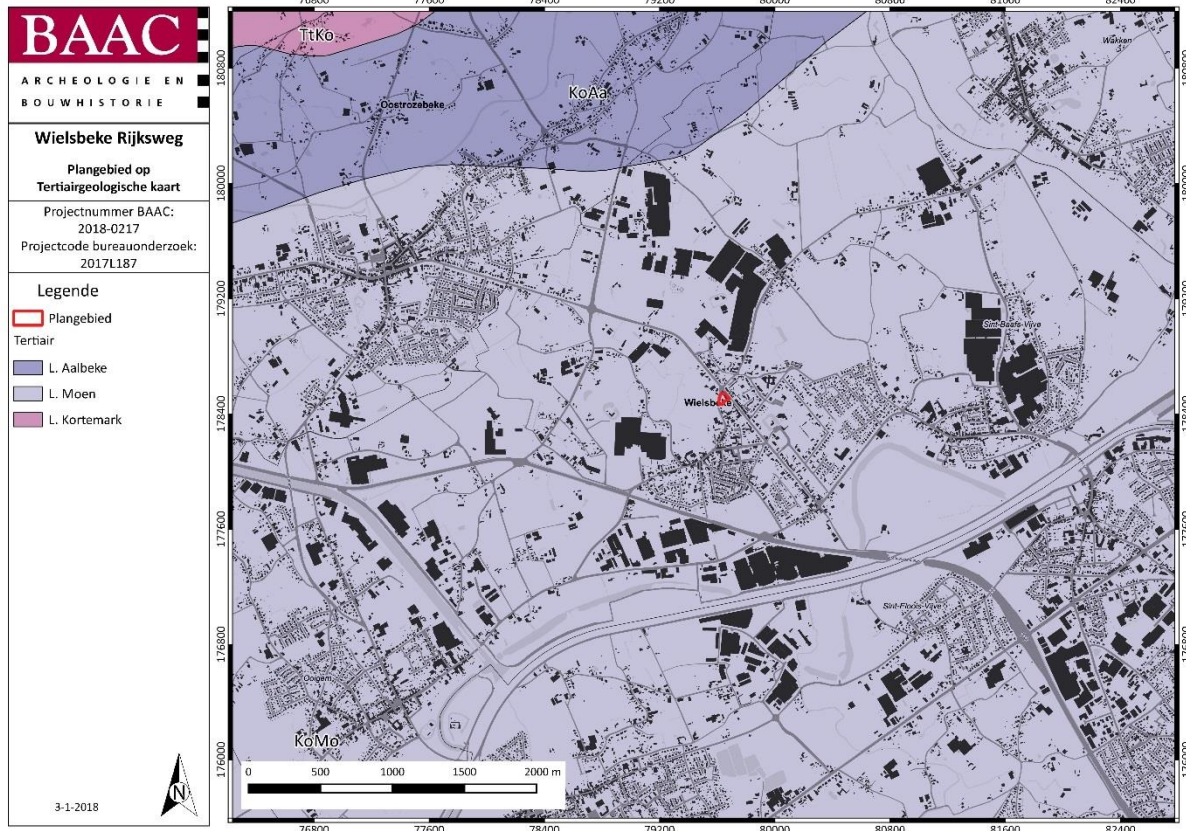
Paleogeen en Neogeen (Tertiair)

Voordat aan het eind van het Quartair de uitschuring en de opvulling van de Vlaamse Vallei plaatsvond, werden ter hoogte van het onderzoeksterrein tijdens verschillende perioden oudere afzettingen afgezet en al dan niet geërodeerd. De Vlaamse Vallei heeft zich uitgeschuurd tot op de afzettingen die stammen uit het Paleogeen en het Neogeen (vroeger het Tertiair genaamd). Het gaat hierbij om een complex van mariene en estuariene afzettingen die vanaf 66 miljoen jaar geleden tot de aanvang van het Quartair 2,588 miljoen jaar geleden zijn afgezet in het zogenaamde Belgisch Bekken, tijdens een aantal transgressie- en regressiefasen van de zee. De afzettingen uit het Paleogeen worden gekenmerkt door een afwisseling van kleien en zanden. De sedimentatie is relatief volledig, maar niet volkomen continu, met grote laterale faciesverschillen door de specifieke structuur van het Belgisch Bekken. Het Neogeen omvat daarentegen een reeks van dunne laagpakketten, bestaande uit fossiel houdende zanden die rijk zijn aan mollusken en gekenmerkt door grote tijdshiaten tussen de eenheden.³²

Op de Geologische kaart van Vlaanderen (zonder Quartaire mantel) kunnen een aantal formaties en verdere onderverdelingen binnen deze formaties (Leden) worden geïdentificeerd die in belangrijke mate een oost-westelijke oriëntatie kennen. Ter hoogte van het onderzoeksgebied wordt de ondergrond gekenmerkt door afzettingen van het Lid van Moen (KoMo) (Figuur 14), een onderdeel van de Formatie van Kortrijk. Deze formatie omvat verschillende mariene afzettingen die voornamelijk uit kleiige sedimenten met weinig microfossielen bestaan. Deze afzettingen moeten in het Vroege tot Midden Ieperiaan gedateerd worden. Het Lid van Moen is echter een heterogene, siltige tot zandige afzetting, waarbinnen wel vaak homogene kleilagen (tot enkele meters dik) voorkomen. Hierdoor is het onderscheid met de onderliggende kleiige afzettingen van het Lid van Saint-Maur vaak moeilijk vast te stellen. De gemiddelde dikte van de afzettingen van het Lid van Moen bedraagt 45m.³³

³² BORREMANS 2015, p.143

³³ DE GEYTER 1999

Figuur 14: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart³⁴

Quartair

Volgens de vereenvoudigde Quartairgeologische kaart 1:200.000 (Figuur 15) bevindt het onderzoeksgebied zich binnen een zone met eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holocene (ELPw) en/of hellingsafzettingen van het Quartair (HQ) (eenheid 6). Op grotere diepte bevinden zich fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) (FLPw) bovenop fluviatiele afzettingen van het Eemiaan (Laat-Pleistoceen) (FLPe). Er bevinden zich geen Holocene en/of Tardiglaciaal afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie (Figuur 15).

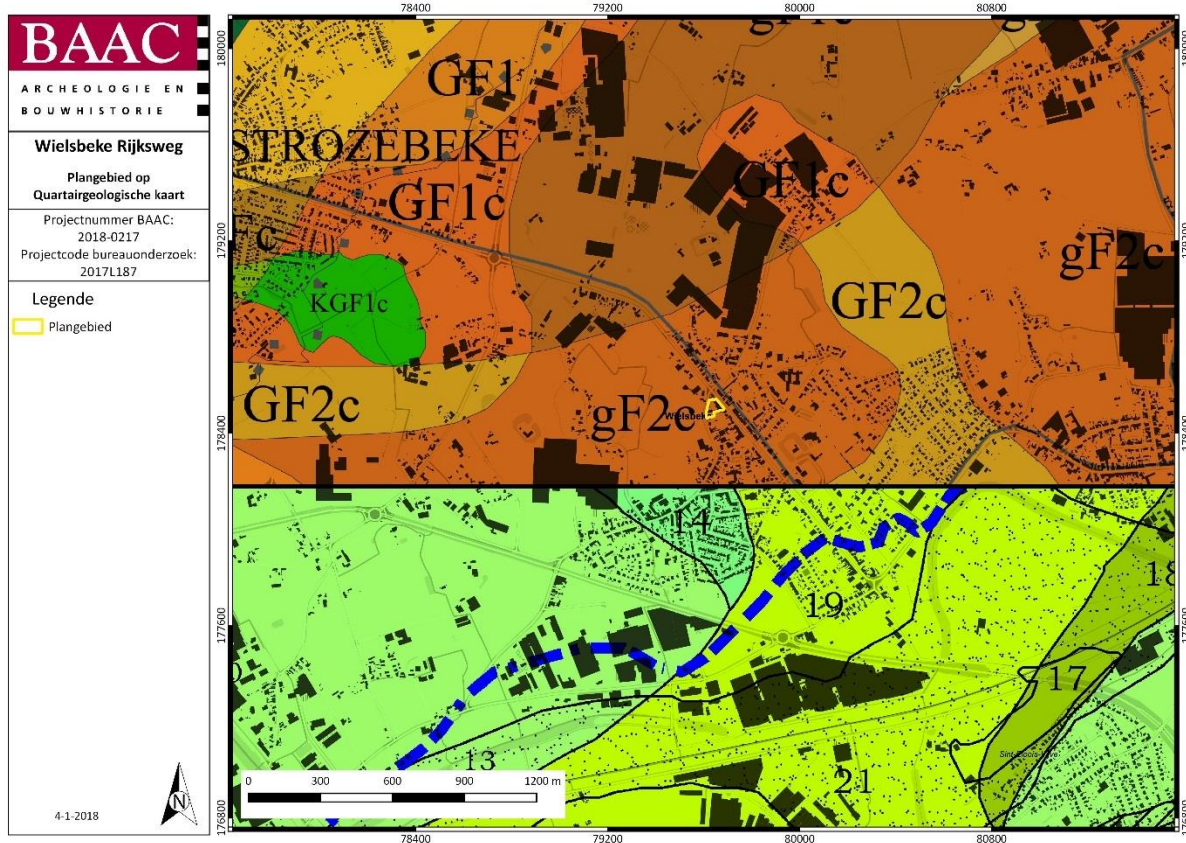
Ten zuiden van het plangebied bevindt zich profieltype 3. Dit verschilt van profieltype 6 in het ontbreken van de fluviatiele afzettingen van het Eemiaan. Ook is de loop van de Leie op te merken aan het profieltype 6a, dat gekenmerkt wordt door fluviatiele afzettingen (organochemisch en perimariën inclus) van het Holocene en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan) (FH) bovenop de afzettingen die ook profieltype 6 kenmerken.

³⁴ DOV VLAANDEREN 2017b

³⁶ DOV VLAANDEREN 2017c

ten gevolge van een complexe opeenvolging van aanvoer van fluviatiele sedimenten, afgezet bij periodieke hoogwaterstanden op oeverwallen en in overstromingsbekkens langsheen verwilderde of reeds min of meer gefixeerde rivierbeddingen, van lokale fluvio-eolische herwerking van de riviersedimenten en, vooral naar het zuiden toe, van vermenging met primair niveo-eolisch aangevoerde maar secundair niveo-fluviaal herwerkte lemige sedimenten. De afzetting vond plaats onder koude omstandigheden, wat blijkt uit de syngenetische vorstwiggen en de krypturbaties die op verschillende niveau's aangetroffen werden in ontsluitingen.³⁷

Figuur 17: Plangebied op de Quartaairgeologische kaart 1:50.000³⁸

Bodem

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als bebouwde zone (OB) (Figuur 18). De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door voornamelijk lichte zandleembodems met een paar lemige zandbodems. Onder andere bodemtypes Pdc, Pcc, Scc en PdP komen in de nabije omgeving voor.

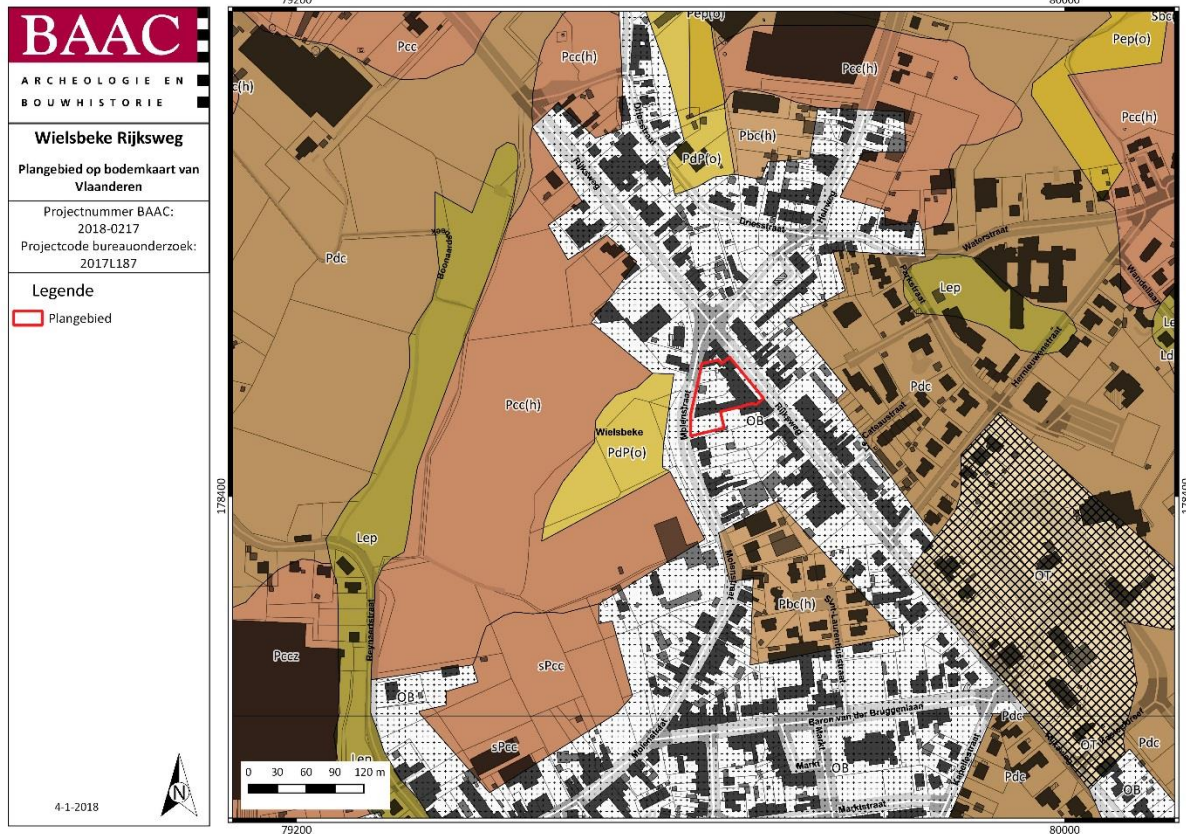
- Pdc bodems zijn matig natte lichte zandleemgronden met verbrokken textuur B-horizont. De bouwlaag van deze gronden is zeer donker grijsbruin en humusrijk. Vanaf 30 cm diepte is het materiaal bruin tot bleekbruin, meestal komen in deze horizont roestverschijnselen voor vanaf 40-60 cm. De sterk verbrokkelde en gevlekte textuur B begint tussen 60 en 80 cm. In vele gevallen is de klei aanrijkingshorizont bijna verdwenen en worden ijzerconcreties aangetroffen. Soms komt een zand- of leemsubstraat voor, in andere golvende gebieden waar Tertiair binnen boorbaar voorkomt, is het een klei, of klei-zandsubstraat. De bodems lijden

³⁷ DE MOOR 1997

³⁸ DOV VLAANDEREN 2017c

aan waterlast gedurende de natte seizoenen vooral bij leem, klei of klei-zandsubstraat. De waterhuishouding is gunstig in de zomer. Voor rationeel gebruik als akkerland is drainering noodzakelijk. De bodem is geschikt voor de meeste akkerteelten. Ook geschikt voor weiland en extensieve groenteteelt.

- Pcc bodems zijn matig droge lemige zandgronden met verbrokkelde textuur B-horizont. De humeuze bovengrond van deze bodems is 25-30 cm dik en grijsbruin. Bij Pcb rust hij op een zwak humeuze, bruine kleur B-horizont van 30-50 cm dikte. Bij Pca gaat hij langs een overgangshorizont over op een textuur B welke zich in successieve lemige en zandiger banden heeft ontwikkeld op een diepte van 60-100 cm. Bij Pcc is deze sterk gevlekte textuur B verbrokkeld, discontinu met helbruine vlekken en lichtere kleuren; veelal komen er ijzerconcreties (Pcc(h)) in voor. De roestverschijnselen beginnen in de textuur B tussen 60 en 90 cm diepte. Deze bodems genieten een gunstige waterhuishouding. Ze zijn matig geschikt voor tarwe, voederbieten en weide, geschikt tot zeer geschikt voor aardappelen, eveneens geschikt voor zomergranen. In West-Vlaanderen worden ze op grote schaal gebruikt voor extensieve groenteteelt. Voor schorseneren en wortelen zijn het topbodems.
- PdP bodems zijn matig natte lichte zandleemgronden zonder profielontwikkeling. Ze zijn grotendeels opgebouwd uit colluviaal materiaal. De bovengrond is donker grijsbruin en gaat over naar bruingrijs tot grijs met roestverschijnselen die beginnen tussen 40 en 60 cm. In de diepere horizonten (> 70 cm) is het materiaal bleekgrijs met fijne roestvlekjes. Het zijn natte gronden in de winter maar met een behoorlijke waterhuishouding in de zomer. In West-Vlaanderen worden ze beschouwd als goede gronden, gebruikt als weide maar thans veel ingeschakeld bij de teelt van extensieve groenten. In het Meetjesland en Waasland liggen ze veelal onder weide, maar worden ook voor zomerteelten (maïs) gebruikt. In de Antwerpse Zandstreek worden ze veelal gebruikt als akkerland en voor groenteteelt.

Figuur 18: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen³⁹

1.3.2 Historisch kader

Wielsbeke

De eerste vermelding van het toponiem "Wilesbecke" komt voor in 1075, wanneer Albertus de Wilesbecke wordt genoemd in een akte met betrekking tot de proosdij van Harelbeke. Enkele archeologische vondsten op Wielsbeeks grondgebied wijzen echter op een bewoning die veel verder teruggaat. Bij het rechtekken van de Leie in de jaren 1970 wordt ter hoogte van de voormalige dorpskern een bijl van bruingrijze vuursteen uit de Late Steentijd opgegraven. In mei-oktober 2005 wordt aan de Vaartstraat een archeologisch onderzoek gevoerd, naar aanleiding van de geplande realisatie van een nieuwe KMO-zone. Daarbij zijn sporen en structuren uit verschillende perioden aangetroffen, waarbij de oudste losse vondsten dateren uit de steentijden, o.m. vuurstenen voorwerpen en een neolithische bijl. Nederzettingssporen in de vorm van grachten die een percelingsstructuur vormden, wijzen op aanwezigheid rond 50 v.C.-50 n.C. Ook een erf uit de volle middeleeuwen aangetroffen, met woonhuis en 10^e-12^e-eeuwse scherven.⁴⁰

Vermoedelijk namen Frankische inwijkelingen delen van het reeds in cultuur gebracht kouterland van hun voorgangers over, de droge gemakkelijk bewerkbare gronden aan de Leieoevers. Zo ontstonden los van elkaar staande landbouwgemeenschappen in nabijheid van de Leie. Wellicht is ook de dorpsnaam van Frankische oorsprong. Lange tijd heeft men het voorvoegsel "wiel" verklaard in de betekenis van draaikolk of snel stromend water. Waarschijnlijker is het toponiem afkomstig van een

³⁹ DOV VLAANDEREN 2017a

⁴⁰ IOE 2018, ID: 125004

persoonsnaam: "Wiel", "Wilo" of "Wille". Samen met het achtervoegsel wordt dit: "de beek van Wille".⁴¹

Wielsbeke wordt eveneens vermeld in de Summa Statorum uit 1092, waarin bisschop Radbodus II van Doornik-Noyon opdracht geeft om het klooster van de Sint-Maartensabdij van Doornik weer op te richten. De kanunniken van de O.-L.-Vrouwekerk van Doornik schonken de opbrengsten van de altaren van o.m. "Vilesbeca" (Wielsbeke) en "Vivia" (Sint-Baafs-Vijve). In 1141 wordt reeds het bestaan van een villa (grote landbouwwitbating) vermeld. In 1170 wordt voor het eerst de huidige vorm "Wielsbeke" gebruikt.⁴²

Op burgerlijk-bestuurlijk vlak behoorde Wielsbeke tot het graafschap Vlaanderen, kasselrij Kortrijk, roede van Tielt. Het grondgebied van de huidige deelgemeente was doorheen het ancien régime verdeeld in diverse heerlijkheden, o.m. Ayshove (met foncier in Wielsbeke), Ten Broucke, van Ingelmunster, van Bauwede, van Bosterhout, ter Triest, van Meynaertstichele, burggraafschap van Vijve, etc. Vanouds behoort de parochie Wielsbeke tot het bisdom Doornik, dekenij Kortrijk (tot 1559).⁴³

De oudste Wielsbeekse kerkgeschiedenis is quasi onbekend, maar vermoed wordt dat een eerste kerkje langs de Leie gebouwd werd rond 1400. Voorheen lag de kerk mogelijk op een andere plaats, bv. op de "Kokeldries", de oudste wijk in Wielsbeke. Een telling van de kasselrij Kortrijk uit 1469 verklaart dat de parochie 34 haarden telt, wat neerkomt op ongeveer 160 inwoners.⁴⁴

Tijdens het ancien régime telt Wielsbeke twee windmolens, een graanmolen op de Molenhoek en een olie- of stampkotmolen nabij de grens met Ooigem.⁴⁵

Het kasteel "Ten Broucke" wordt voor het eerst afgebeeld op een prent van de hand van Vedastus de Plouich in Sanderus' Flandria Illustrata (1641-1644) en vermeld als "Curia Ten Broucken", eigendom van de heer Ghiselbert Franciscus van Crombrughe.⁴⁶

Tijdens de Negenjarige Oorlog (1688-1697) behoort Wielsbeke tot de minst getroffen gebieden van de Roede van Tielt, maar werd niettemin geteisterd door overvloedige belastingen, foeragerende troepen, opeisingen, plunderingen, ... In 1695 worden troepen van de Villeroi er gekantonneerd. In 1695 wordt o.m. de recent gebouwde pastorie opnieuw door Franse soldaten afgebrand.⁴⁷

In het begin van de 18e eeuw groeit de bevolking aan, en in 1704 wordt opnieuw het bevolkingspeil van 1688 bereikt. In 1765 worden 168 huizen geteld, met één graanmolen en één olieslagerij. Beide molens komen voor op de kaarten bij het landboek van Wielsbeke (1720). Op de Ferrariskaart (1770-1778, Figuur 19) wordt één molen afgebeeld ten zuiden van de weg op de hoek met de Schoolstraat, met vermelding: "Moulin de Wielsbeke" (cf. Molenstraat). Het gehucht wordt "Grae Molenhoek" [sic] genoemd. In Wielsbeke komen vooral kleine landbouwwitbatingen voor die aan akkerbouw en veeteelt doen. Daarnaast is in de 18e eeuw de opkomende vlasnijverheid steeds meer een aanvullende bron van inkomsten. Vlasbewerking gebeurde door de boeren zelf: roten, zwingelen en hekelen. Het spinnen gebeurde in de minst arbeidsintensieve periodes, de wintermaanden. In 1739 telt Wielsbeke 106 wevers.⁴⁸

⁴¹ IOE 2018, ID: 125004

⁴² IOE 2018, ID: 125004

⁴³ IOE 2018, ID: 125004

⁴⁴ IOE 2018, ID: 125004

⁴⁵ IOE 2018, ID: 125004

⁴⁶ IOE 2018, ID: 125004

⁴⁷ IOE 2018, ID: 125004

⁴⁸ IOE 2018, ID: 125004

In 1840-1844 worden al verbeteringswerken aan de Leie uitgevoerd. Deze kanalisatie leidde reeds tot een grote stijging van het waterverkeer over de Leie. Naar het einde van de 19^e eeuw toe komt een merkbare vertraging voor in de uitbouw en het onderhoud van de bevaarbare infrastructuur, mede door de opkomst van het spoor. In de 19^e eeuw worden nieuwe wegen aangelegd, in 1852-1856 de steenweg van Ingelmunster naar Sint-Eloois-Vijve (Rijksweg). Bestaande wegen worden verbreed en rechtgetrokken, o.m. de Ooigemstraat in 1898.⁴⁹

Ter aanvulling van de twee bestaande windmolens wordt in 1803 aan de noordzijde van de Molenstraat een nieuwe molen opgericht, naar verluidt een houten staakmolen op torenkot, in gebruik als koren- en oliemolen. In 1868 wordt deze molen uitgebreid met een maalderij, aangedreven door een stoommachine. Rond 1887 wordt de maalderij vergroot en wordt opnieuw een stoommachine geïnstalleerd. Voortaan legt men zich enkel toe op het slaan van olie. Vóór 1900 wordt de windmolen buiten gebruik gesteld en de site enkel als maalderij verdergezet. In 1906 wordt de maalderij aan de westzijde uitgebreid tot huidige grootte en daarbij het oude molenkot ingebouwd. De andere molens maken de omschakeling naar kunstmatige drijfkracht niet en worden in de jaren die volgen afgebroken.⁵⁰

In het begin van de 19^e eeuw (1803) telt Wielsbeke 21 grote en 34 kleinere hoeves en 6 herbergen. Vanouds wordt in Wielsbeke, Ooigem en Sint-Baafs-Vijve vlas geteeld en op traditionele wijze verwerkt, o.m. met dauwroting, putroting en Leieroting. Vanaf het midden van de 19^e eeuw kende de vlasnijverheid een steile opgang doordat er geen verbod meer wordt gesteld op het roten in de Leie. Heel wat dorpingen bezaten naast of achter hun woning of hoevetje een klein zwingelkot.⁵¹

In de vlasverwerking wordt in het begin van de 20^e eeuw gezocht naar een kunstmatige rootwijze, die de vlassers minder afhankelijk zou maken van het klimaat en de gebondenheid aan de Leie. Dit voornamelijk door de gebroeders Vansteenkiste uit Wevelgem, die vanaf 1905 het warmwaterroten in betonnen bakken perfectioneerden. Vanaf 1925 wordt in de streek meer en meer overgeschakeld van het Leieroten op warmwaterroten, wat de karakteristieke vlasfabrieken doet ontstaan.⁵²

Wanneer het Leieroten in 1943 omwille van de hindering voor de scheepvaart en de sterke vervuiling verboden wordt, is de omschakeling totaal. In het midden van de jaren 1950 kent de vlasindustrie een echte bloeiperiode, waarbij Wielsbeke de belangrijkste vlaggemeente van het land werd. Op zijn hoogtepunt werd 46 miljoen kg strovlas verwerkt. Vele vlasuitbatingen groeiden uit tot echte fabrieken. De crisis van de jaren 1960 leidt tot nieuw initiatieven en reconversie: de productie van vlasspaanplaten en opstart van weverijen voor tapijten en meubelstoffen. Thans is Wielsbeke uitgegroeid tot één van de belangrijkste centra voor spaanderplaten ter wereld. Daarnaast is er in de tweede helft van de 20ste eeuw bloeiende tapijtindustrie. Ook andere industrie gaat zich er vestigen.⁵³

Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog houdt het 13e Linierement van de 8e Infanteriedivisie als enige Belgische regiment stand tegen een Duitse overmacht, van 23-26 mei 1940. Zware gevechten langs de Leie in Wielsbeke, Sint-Baafs-Vijve en Sint-Eloois-Vijve leiden tot grote verliezen, door de verdediging wordt tijdswinst gecreëerd voor de geallieerde terugtrekking in Duinkerke. Door terugtrekkende Belgische troepen wordt de spoorwegbrug over de Leie tussen Sint-Eloois-Vijve en Wielsbeke opgeblazen. Na de drie dagen strijd zijn het dorpscentrum en kerk Wielsbeke zwaar verwoest. De kerk was uitgebrand, de toren vertoonde sporen van kogelinslag maar de muren waren overeind gebleven. In plaats van heropbouw en herstelling van de kerk kiest men om meer naar het noorden, op de "Molenhoek", een volledig nieuwe Sint-Laurentiuskerk in modern-gotische stijl op te

⁴⁹ IOE 2018, ID: 125004

⁵⁰ IOE 2018, ID: 125004

⁵¹ IOE 2018, ID: 125004

⁵² IOE 2018, ID: 125004

⁵³ IOE 2018, ID: 125004

trekken. De kerk wordt opgetrokken in de periode 1952-1955, en de bouw ervan doet een nieuwe dorpskern met "Markt" ontstaan.⁵⁴

Tijdens de tweede helft van de 20^e eeuw worden grote delen van Wielsbeke verkaveld. In 1990 wordt de historische hoeve "'t Goed ter Triest" in de Waterstraat gesloopt, om plaats te maken voor een nieuwe verkaveling die zich aan de oostzijde van het dorp uitstrekt. Ook worden grote delen van het kasteelpark verkaveld en bebouwd.⁵⁵

De Molenstraat

Het plangebied Wielsbeke Rijksweg bevindt zich aan het begin van de Molenweg (ter hoogte van de Molenstraat nr. 20), op het deel tussen de Molenstraat en de Baron van der Bruggenlaan.

De Molenstraat is een straat met dichte bebouwing die zich voornamelijk heeft ontwikkeld in het derde kwart van de 20^e eeuw, na de creatie van het nieuwe dorpscentrum. Resterende oudere bebouwing situeert zich vooral rondom de "Molenhoek", het kruispunt met de Schoolstraat en met de Maurissensstraat.⁵⁶

Het noordoostelijke straatdeel, waar het plangebied zich bevindt, wordt in het landboek van Wielsbeke uit 1720 vermeld als "strate vanden Cocqueldries naer den meulen", het zuidwestelijke straatdeel vanaf het kruispunt met de Schoolstraat als "strate vanden meulen naer het stampcot" of "straete loopende vande meulen naer Oijghem". De straat vormt de grens tussen vier kantons, tussen "Doornewijck" (5de) - "Meulewijck" (6de) en "Vierlindenwijck" (9de) - "Middelwijck" (8ste).⁵⁷

In 1956 wordt een stuk van de Molenstraat, van de Rijksweg tot de baron van der Bruggenlaan, "Majoor Lamystraat" genoemd, naar de bevelhebber van het 13de Linieregiment die er op 26 mei 1940 sneuvelde. Vanaf 1980 wordt dit straatdeel opnieuw Molenstraat genoemd.⁵⁸

Op de Ferrariskaart (1770-1778, Figuur 19) wordt één molen afgebeeld ten zuiden van de weg op de hoek met de Schoolstraat, met vermelding: "Moulin de Wielsbeke". Het gehucht wordt "Grae Molenhoek" genoemd. De molen was in het midden van de 19e eeuw eigendom van de kasteelheer, baron Charles van der Bruggen (Atlas der Buurtwegen (Figuur 21), 1843). Molenaar was Servatius Dervaux. Rond 1870 wordt de molen afgebroken en later ook de molenbelt afgegraven, in de plaats volgt de bouw van een nieuwe herberg "In de Molendam" (nr. 71).⁵⁹

De straat kent talrijke restanten van een bloeiende vlasnijverheid, voornamelijk daterend uit het interbellum. Voornamelijk de grote typerende bakstenen vlasschuren waar het gezwingelde vlas werd opgeslagen, zijn nog bewaard gebleven. Vlasschuren van het eerste type zijn eenbeukig, met pannen zadeldak parallel met de straat, vaak onder dezelfde nok met het aanpalende woonhuis. Een tweede type is de meerbeukige variant, getypeerd door opeenvolgende zadeldakjes waardoor meer stapelruimte werd gecreëerd. Een derde type zijn de bakstenen vlasschuren onder stompe zadeldaken. Naoorlogse exemplaren nemen enorm in omvang toe.⁶⁰

⁵⁴ IOE 2018, ID: 125004

⁵⁵ IOE 2018, ID: 125004

⁵⁶ IOE 2018, ID: 114226

⁵⁷ IOE 2018, ID: 114226

⁵⁸ IOE 2018, ID: 114226

⁵⁹ IOE 2018, ID: 114226

⁶⁰ IOE 2018, ID: 114226

De Rijksweg

De Rijksweg is een drukke steenweg met dichte bebouwing, en voornamelijk met verbinding- en woonfunctie. De weg is gekenmerkt door restanten van vlasnijverheid, in het noordelijk straatdeel met industrie. De steenweg werd aangelegd in de periode 1852-1856, deels over bestaande wegen, deels over een nieuw tracé lopend, parallel met de kronkelende bestaande wegen, zoals aangeduid op het landboek van 1720: "strate van Roosbeke naer de Breestraete", "strate van Cocqueldries naer de kercke" en "strate van S(in)t Baefs naer Wielsbeke". Tussen de Breestraat en de Kokeldries wordt een volledig nieuw gedeelte aangelegd, andere stukken worden rechtgetrokken. Het stuk latere "Leiestraat" staat in 1765 bekend als "pontwegh van Vyfve S(in)t Eloys naer de prochie Mullebeke traverserende Wielsbeke".⁶¹

Het plangebied bevindt zich aan de Rijksweg, op het stuk tussen de Molenweg en de Baron van der Bruggenlaan/Kapellestraat. Dit bevindt zich ten noordwesten van de oude dorpskern.

Op de Atlas der Buurtwegen (1843, Figuur 21) wordt het straatdeel tussen het dorpsplein en Sint-Baafs-Vijve de "Vive St. Baefs straet" genoemd, het stuk vanaf het dorpsplein tot ter hoogte van het kasteel de "Kasteel dreef". Bij de aanleg van de steenweg wordt het straatdeel vanaf de dorpskern naar Oostrozebeke de "Oostrozebekestraat" genoemd, het overige deel in de richting van Sint-Baafs-Vijve de "Leiestraat". Deze oude deelbenamingen worden in 1980 onder één noemer samengevoegd met de bestaande "Rijksweg". De vroegere "Leiestraat", het zuidwest-noordoost georiënteerde straatdeel van de Rijksweg, paalt aan de kronkelende armen van de oude Leie. In de weides langsheen de Leie werden tot het midden van de 20ste eeuw vlaskapellen te drogen gezet.⁶²

In de bocht ter hoogte van het kruispunt met de 13^e Liniestraat en de Stationstraat bevindt zich eertijds het dorpsplein, met huizen rondom een driehoekig plantsoen. Ten zuiden van het dorpsplein lag het gemeentehuis, een herberg met opschrift "stalling voor paarden", later vervangen door "vrije weegbrug, autovervoer". Op "de Plaats" lag o.m. de herberg "A la belle vue". In de volksmond werd het pleintje "de zwijnsmarkt" genoemd.⁶³

Tot voor de 19^e eeuw is het gebied ten noordwesten van de oude dorpskern ter hoogte van de huidige Rijksweg weinig bebouwd, op kaarten bij het landboek van Wielsbeke (1720) komen enkele verspreide hoeves voor, o.m. nr. 442, de historische hoeve "Ter Lembeek", thans gelegen op het Beaulieu-bedrijf.⁶⁴

Tijdens de 19^e eeuw worden diverse woningen bijgebouwd, voornamelijk in de nabijheid van de grote hoeves of nabij de dorpskern. Zo is nr. 307 (perceel 53Z4 van het plangebied), opgetrokken in 1880 door landbouwer Ivo Desmet, een witgeschilderde baksteenbouw van anderhalve bouwlaag onder zadeldak in Vlaamse pannen (parallel met de straat). Het bestaat uit een houten kroonlijst op klossen, met getoogde muuropeningen die gewijzigd zijn op begane grond. Ten zuiden daarvan (mogelijk op de andere percelen van het plangebied?) werd tegelijkertijd een "suikerijdroogerij" en woning met achtergelegen zwingelkot gebouwd (verdwenen).⁶⁵

Net naast, deels op het plangebied (het deel van perceel 53f4 dat toegevoegd wordt aan het plangebied beslaat momenteel een deel van de tuin) op de huidige Rijksweg 295, staat een Neoclassicistische dorpswoning met atelier, die thans de herberg "'t Glazen Dak" was. Op deze plaats wordt volgens kadaster in 1882 een nieuwe kleine eenlaagse woning gebouwd voor timmerman Jean Baptiste Vandenberghe. Vervolgens wordt vanaf 1884 het huidige grondplan weergegeven met haakse

⁶¹ IOE 2018, ID: 114233

⁶² IOE 2018, ID: 114233

⁶³ IOE 2018, ID: 114233

⁶⁴ IOE 2018, ID: 114233

⁶⁵ IOE 2018, ID: 114233

achterbouw en achtergelegen "werkwinkel", het kadaster vermeldt "agrandissement rural". Rond 1920 laat Jan Baptiste Deleersnijder een smidse aanbouwen aan de noordzijde.⁶⁶

Voornamelijk tijdens het interbellum kent de bewoning langsheen de Rijksweg een explosieve stijging. De percelen ten noorden van het oude dorpscentrum worden door de kasteel-eigenaars verkocht en verkaveld. Door beschietingen en bombardementen in de meidagen van 1940 is voor vele woningen langsheen de Rijksweg nood aan heropbouw en/of herstelling. Toch zijn langsheen de Rijksweg vele restanten van de bloeiende vlasnijverheid uit het interbellum of kort na de Tweede Wereldoorlog bewaard.⁶⁷

1.3.3 Cartografische bronnen

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19^e eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Een concrete huisgeschiedenis is uit het cartografisch materiaal alleen niet af te leiden. De kaarten kunnen wel ondersteunend werken.

Ferraris (1771-1778)

De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van Joseph de Ferraris, een generaal bij de Oostenrijkse artillerie en veldmaarschalk in de Oostenrijkse Nederlanden. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied.⁶⁸

Op de Ferrariskaart (Figuur 19) is te zien dat het stratenplan al goed overeenkomt met de huidige situatie. Enkel de Rijksweg is nog niet rechtgetrokken en loopt nog niet door langs het plangebied. De molen, die zijn naam verleent aan de Molenstraat, is te zien op de hoek met de Schoolstraat. Ook het kasteel (links naast de woorden "Chemin à Wielsbeke") en een site met walgracht (rechtsboven het kasteel) zijn duidelijk aangegeven.

De omgeving van het plangebied bestaat uit akkerland, waarbij de percelen afgezoomd zijn met heggen, en hoeves in lintbebouwing langsheen de wegen.

Het plangebied zelf valt op de Ferrariskaart net tussen twee percelen en is in gebruik als akkerland. De huidige Molenweg loopt recht door het plangebied. Dit kan liggen aan een slechte georeferentie van de Ferrariskaart, aan een onnauwkeurige weergave van de tekenaar, of aan de veranderingen die mettertijd nog uitgevoerd zijn aan het wegennetwerk in de buurt.

⁶⁶ IOE 2018, ID: 89512

⁶⁷ IOE 2018, ID: 114233

⁶⁸ KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2017

Figuur 19: Plangebied op de Ferrariskaart⁶⁹

Vandermaelen (1846-1854)

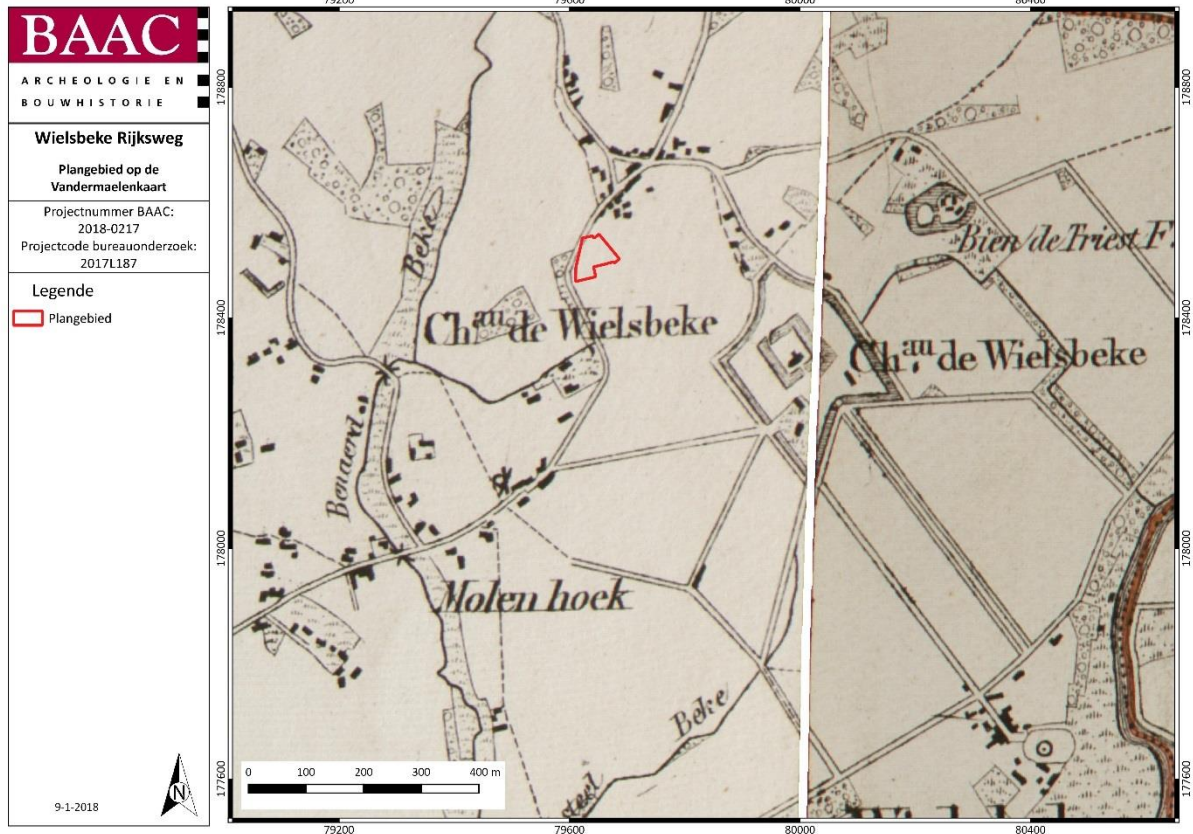
Een volgende bron zijn de Vandermaelenkaarten (Figuur 20), die gemaakt zijn door Philippe Vandermaelen. Zijn gedetailleerde (schaal 1:20.000) *Carte topographique de la Belgique* is tussen 1846 en 1854 gemaakt en bestaat uit 250 folio's.⁷⁰

Ook hier stemt het grootste deel van het stratenplan al overeen met het huidige stratenplan. Enkel de Rijksweg is nog niet doorgetrokken, al is het deel tussen het kasteel en de Leie wel al rechtgetrokken. De molen staat hier, in tegenstelling tot de Ferrariskaart, aan de overkant van de straat, maar leent duidelijk al wel zijn naam aan het gebied ("molenhoek"). Aangezien de kaart in dit gebied uit twee folio's bestaat, is het kasteel tweemaal aangeduid met "Chateau de Wielsbeke". De site met walgracht wordt op deze kaart aangeduid als "Bien de Triest".

Het plangebied zelf kent op de Vandermaelenkaart geen specifieke invulling.

⁶⁹ GEOPUNT 2017b

⁷⁰ GEOPUNT 2017f

Figuur 20: Plangebied op de Vandermaelenkaart⁷¹

Atlas der Buurtwegen (1843-1845)

Een andere 19^e-eeuwse kadasterkaart is de Atlas der Buurtwegen (Figuur 21). Deze atlas werd opgemaakt in opdracht van de wetgever en had als doel om ondubbelzinnig aan te duiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.⁷²

Op de Atlas der Buurtwegen is te zien dat het stratenpatroon weinig verandert ten opzichte van de Vandermaelenkaart, en ook de situatie rond het kasteel en de site met walgracht is zo goed als ongewijzigd. Nieuw op deze kaart is de aanduiding van de “Kokeldriesch”, de oudste wijk van Wielsbeke.

Het plangebied zelf heeft ook hier geen specifieke invulling gekregen. Het ligt grotendeels aan de Molenstraat. Ook hier kan de kleine discrepantie tussen het plangebied en de Molenstraat aan verschillende factoren te wijten zijn. Zo kan dit liggen aan een slechte georeferentie van de Atlas, aan een onnauwkeurige weergave van de tekenaar, of aan de veranderingen die mettertijd nog uitgevoerd zijn aan het wegennetwerk in de buurt.

⁷¹ GEOPUNT 2017c

⁷² GEOPUNT 2017e

Figuur 21: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen⁷³

Popp (1842-1879)

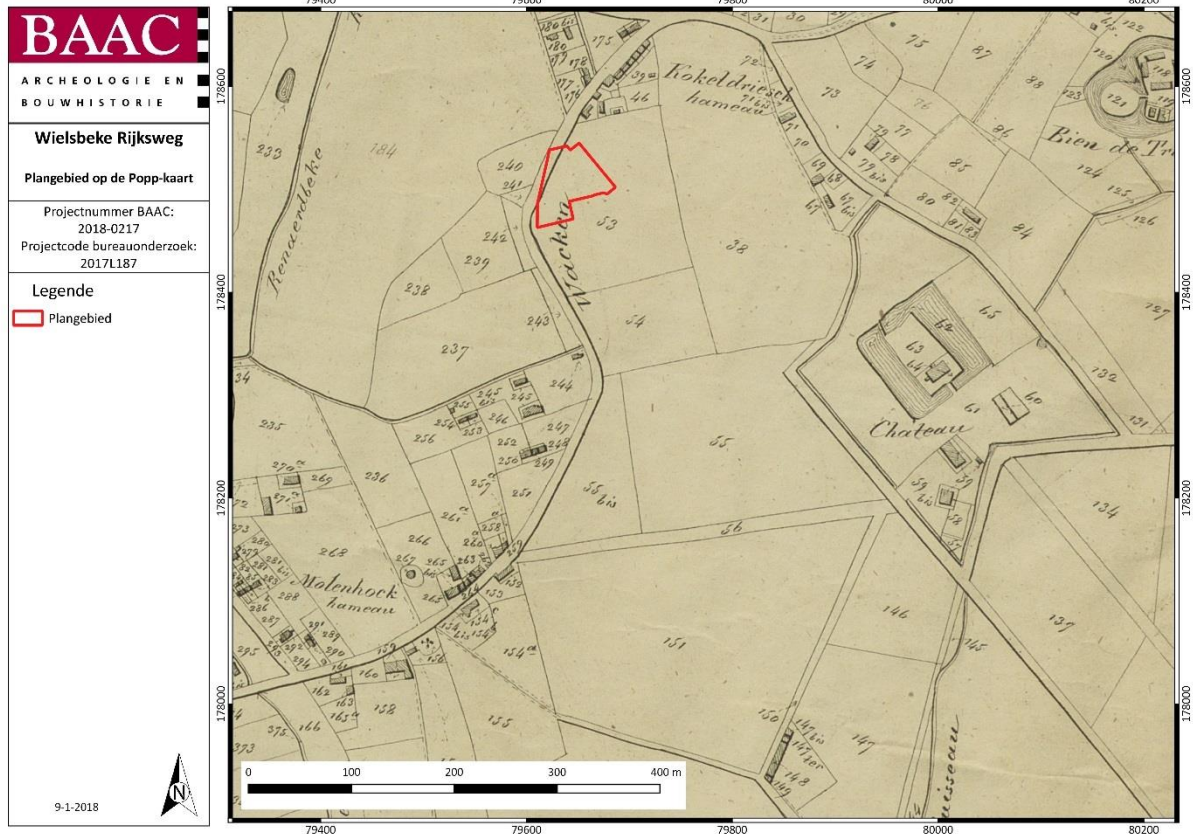
De Poppkaarten (Figuur 22) zijn het levenswerk van Philippe-Christian Popp (1805-1879). Van 1842 tot aan zijn dood in 1879 werkte hij aan zijn atlas. Ongeveer alle gemeenten van de toenmalige provincies Brabant, Henegouwen, Luik, Oost- en West-Vlaanderen had hij getekend en gedrukt.⁷⁴

Ook op deze kaart verandert de toestand nauwelijks ten opzichte van de Atlas der Buurtwegen en de Vandermaelenkaart. De Molenhoek, het kasteel, de “Bien de Triest” en de Kokeldries staan aangeduid en de buurtwegen liggen hetzelfde.

In het plangebied loopt een deel van de Molenstraat, ook dit kan te verklaren zijn aan de hand van eerder vermelde argumenten. Het plangebied zelf heeft geen speciale invulling gekregen.

⁷³ GEOPUNT 2017a

⁷⁴ KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2017

Figuur 22: Plangebied op de Poppkaart⁷⁵

Samenvattend kan men stellen dat op de historische kaarten enkel velden afgebeeld staan ter hoogte van het plangebied en in de directe omgeving zijn weinig archeologische waarden gekend. Dit betekent echter niet dat er een lage verwachting kan vooropgesteld worden aangezien de ligging van het plangebied op een hoge en droge plaats in het landschap een sterke aantrekkingskracht had voor bewoning en akkerbouw in het vroegere verleden.

1.3.4 Archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Dit overheidsinstrument helpt een inschatting te maken over het archeologisch potentieel van het plangebied.

Voor het plangebied zelf aan de Rijksweg zijn geen archeologische waarden gekend (Figuur 23).⁷⁶ Rondom het projectgebied werd een aantal meldingen teruggevonden (Tabel 1).

⁷⁵ GEOPUNT 2017d

⁷⁶ CAI 2017

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.⁷⁷

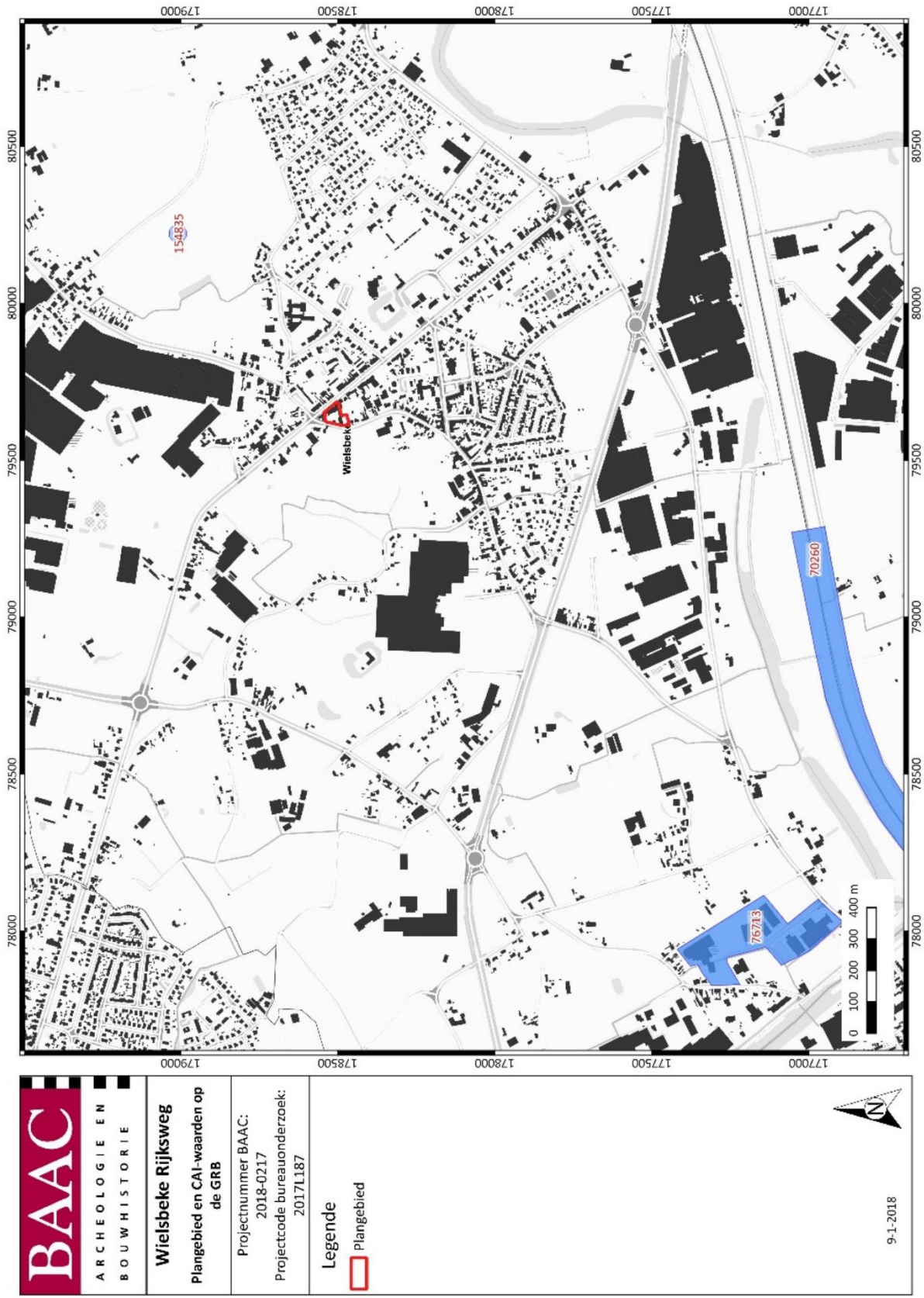
CAI-NUMMER	OMSCHRIJVING
70260	TOEVALSVONDST: LITHISCHE ARTEFACTEN
76713	OPGRAVING: ROMEINSE EN MIDDELEEUWSE NEDERZETTING
154835	GRAFHEUVEL

Voor de regio rond het projectgebied zijn slechts drie waarden gekend, waarvan de dichtstbijzijnde op 710 m te vinden is. Dit is het “Goed van Triest” (154835, het “Bien de Triest” dat op bijna alle cartografische bronnen te zien was), maar deze structuur is enkel geïdentificeerd als zijnde een grafheuvel met behulp van luchtfotografie.

In 2005 werd een opgraving uitgevoerd naar aanleiding van een nieuwe verkaveling ca. 2 km ten zuidwesten van het projectgebied (76713). Hierbij werden sporen gevonden uit verschillende periodes. Uit de Romeinse periode werden vijf brandrestengraven gevonden. Daarnaast werd nog een hutkom gevonden die mogelijk gebruikt werd voor artisanale activiteiten, een mogelijk tweeschepig hoofdgebouw, enkele spiekers, een waterput en verschillende greppelsystemen. Uit de middeleeuwen werden twee hoofdgebouwen gevonden die vermoedelijk niet gelijktijdig waren, een waterkuil en resten van een erfgracht en oude percelering. Als laatste werden ook enkele silexartefacten gevonden die niet nader te dateren waren.

Op ongeveer 300 meter naar het zuidoosten van 76713 werden bij het rechte trekken van de Leie verschillende lithische artefacten gevonden (70260). Het gaat hierbij over schrabbers, klingen, driehoekige afslagen, een mesolithische spits en een neolithische pijlpunt, vervaardigd uit verschillende vuursteensoorten. Daarnaast werden ook enkele scherven besmeten aardewerk gevonden uit de ijzertijd. Al het materiaal werd gevonden in een oude kreek die deels de perceelsgrenzen nog volgt.

⁷⁷ CAI 2017

Figuur 23: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart⁷⁸

⁷⁸ CAI 2017

1.4 Besluit

1.4.1 Datering en interpretatie

Op basis van bouwhistorische gegevens is een deel van het plangebied al zeker vanaf 1880 bebouwd. Er zijn voor het plangebied, los van de Ferrariskaart, geen oudere relevante bijkomende kaartgegevens beschikbaar. Ter hoogte van het plangebied staan tot op heden zeker nog één 19e-eeuwse woning. In totaal is 1437,3 m² van de 3499,7 m² op dit moment bebouwd.

1.4.2 Archeologische verwachting

In volgende paragraaf worden de resultaten van het bureauonderzoek gesynthetiseerd tot een concrete archeologische verwachting voor het onderzoeksterrein. Het bureauonderzoek bracht volgende relevante elementen aan het licht:

- Paleolandschappelijke ligging:

Het projectgebied ligt aan een vlak gebied iets boven (en in de buurt van) de Leie. De bodem in de omgeving bestaat uit lichte zandleembodems met een paar lemige zandbodems. Deze zijn geschikt voor de meeste akkerbouw. De ligging nabij de Leie en de bewerkbare landbouwgrond maakt dat de omgeving aantrekkelijk was voor menselijke occupatie, mogelijk zelfs vanaf de prehistorie.

- Archeologische en historische waarde:

In de omgeving van het plangebied is tot nu toe slechts beperkt archeologisch onderzoek gebeurd, terwijl het gebied een bloeiende nijverheid en een lange bewoningsgeschiedenis kende. Voor het plangebied en de directe omgeving zijn er geen archeologische waarden voor handen. De enige manier om hierover informatie in te winnen is dan ook veldonderzoek met ingreep in de bodem. Archeologische indicatoren zijn er uit verschillende periodes (Romeins, vroeg middeleeuws), maar de meeste indicatoren in de omgeving van het plangebied dateren uit de nieuwe tijd. Wielsbeke werd in deze periode duidelijk bewoond en kende op bepaalde momenten grote bloei.

- Gekende versterking:

Gezien de bebouwing doorheen de laatste eeuwen, is het bodembestand binnen het plangebied mogelijk reeds in enige mate aangetast. Op basis van een bureaustudie kan de exacte versterkingsgraad echter niet ingeschat worden. De kans op het treffen van archeologische sporen is wel hoog. De huidige bebouwing (19^e-20^e-eeuws) omvat geen kelder. Verdere versterking is mogelijk slechts beperkt tot de funderingen.

- Geplande versterking:

Door de geplande aanleg van twee residenties met ondergrondse parkeergarage zal het plangebied tot aanzienlijke diepte verstoord worden. De kans dat nog intacte archeologische waarden geraakt zullen worden bij deze ingrepen is zeer groot.

- Conclusie

Op basis van een historische, cartografische en archeologische analyse zijn de te verwachte onroerende structuren en roerende elementen voor het projectgebied aan de Rijksweg te Wielsbeke de volgende:

- Bouwsporen van bestaande gebouwen, muren en vloeren

- Grondsporen van bewoning en gebruik op het achtererf: afvalcontexten, beerputten, diverse structuren,... (eventueel ook van de vroegste bewoningsfasen)
- Grondsporen van andere activiteiten die mogelijk plaatsvonden op het terrein, denk aan opslag, begravingen.

1.4.3 Potentieel op kennisvermeerdering en afweging noodzaak verder onderzoek

Op basis van het bureauonderzoek voor het plangebied bleken onvoldoende gegevens verzameld om de aan- of afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven. Er kan wel een gemotiveerde uitspraak gedaan worden over het al dan niet moeten nemen van verdere maatregelen.

Het potentieel op kennisvermeerdering bij verder onderzoek wordt door de volgende elementen gestaafd:

- Ligging

Het projectgebied is gelegen aan de rand van Wielsbeke. Actieve bewoning van het dorp kon vastgesteld worden op historische kaarten vanaf de 18^e eeuw, bewoning van het plangebied zelf is met zekerheid vast te stellen vanaf de 19^e eeuw.

- Beperkte gekende verstoring

Gezien de gekende verstoring beperkt blijft tot de funderingen van de huidige bebouwing is de kans nog zeer reëel dat zich onder het huidige loopniveau nog sporen en vondsten bevinden van vroegere occupatieperiodes. Door de aanleg van de ondergrondse parkeergarage zullen de potentiële sporen van bewoning en activiteit uit het verleden vernietigd worden.

- Archeologische en historische waarde

Archeologische sporen en vondsten ter hoogte van het plangebied kunnen nieuwe inzichten aanleveren over de bewoningsevolutie van de Rijksweg. Sinds wanneer zijn er sporen van menselijke bewoning in dit gebied? Zijn er sporen of vondsten die wijzen op artisanale activiteiten (zoals bijvoorbeeld de vlas-industrie of de nabijgelegen molens), of was de rand van het historische Wielsbeke eerder landelijk? Wat gebeurde er tijdens de periodes van voor het cartografische bronnenmateriaal? Verder archeologisch onderzoek zou een grote meerwaarde bieden voor de nabije omgeving en een heel nieuw licht kunnen werpen op de evolutie van het dorp, aangezien er archeologisch nog maar erg weinig gekend is over dit gebied.

- Concrete verwachting:

Concreet worden bewoningsresten van vroegere occupatie verwacht, mogelijk vanaf de middeleeuwen of zelfs ouder, aanwezigheid van sporen en vondsten vanaf de metaaltijden en/of Romeinse periode is bovendien niet uitgesloten. Voor sporen uit de steentijd is de verwachting eerder zeer laag: hoewel de paleolandschappelijke ligging gunstig is, is het gebrek aan bodemvorming gecombineerd met het feit dat het plangebied voor minimum 300 jaar als akkerland in gebruik is geweest en de aanwezigheid van bebouwing sinds de 19^e eeuw indicatief voor een lage verwachting aan steentijddrestanten.

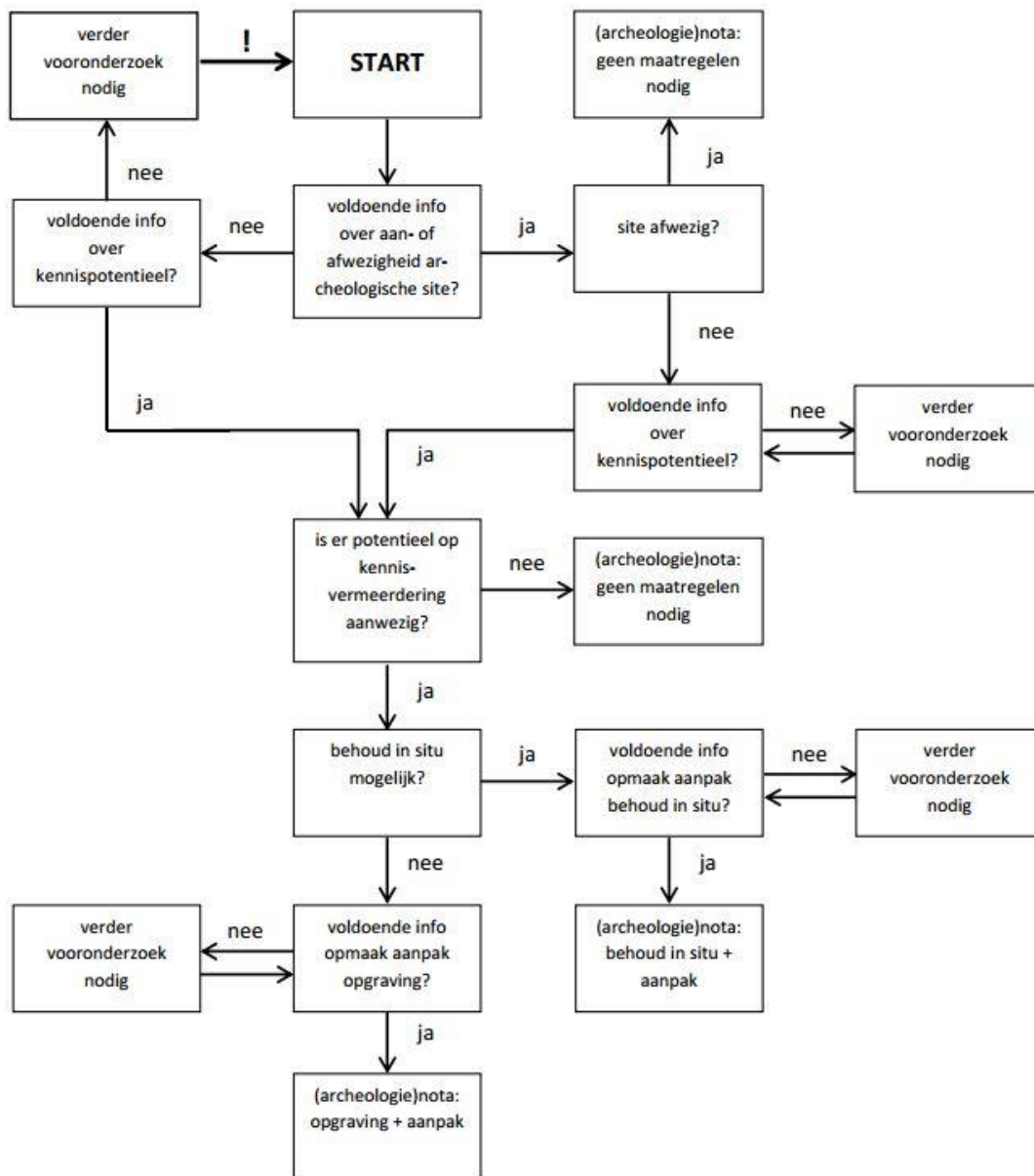
- Conclusie:

Na een kosten-batenanalyse lijkt een proefsleuvenonderzoek in het hele plangebied het meest aangewezen. Bovenstaand overzicht geeft aan dat het potentieel op waardevolle kenniswinst bij verder archeologisch vooronderzoek bijzonder hoog is, en blijkt dan ook binnen de context van de

voorliggende stedenbouwkundige vergunningsaanvraag onontbeerlijk. Voor de site aan de Rijksweg komen we dan ook tot de volgende conclusie:

- Voldoende info aanwezigheid site: nee
- Voldoende info over kennispotentieel: ja
- Potentieel kennisvermeerdering aanwezig: ja
- Behoud in situ mogelijk: nee
- Voldoende info voor Plan van Aanpak opgraving: nee

Gevolg: verder vooronderzoek is noodzakelijk.

Figuur 24: Beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek.⁷⁹

⁷⁹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016, fig.3.

2 Samenvatting

Naar aanleiding van een stedenbouwkundige vergunning, werd voor het plangebied in de Rijksweg 299-307 te Wielsbeke een archeologienota opgesteld. Binnen het plangebied worden twee residenties met ondergrondse parkeerplaatsen voorzien door de initiatiefnemer. Het terrein bevat op het moment van de uitvoering van het bureauonderzoek verschillende gebouwen, die ook als handelsruimte en woningen in gebruik zijn. Deze bestaande gebouwen zullen gesloopt worden en plaats maken voor een nieuw complex.

Het plangebied bevindt zich aan de rand van de historische kern van Wielsbeke. Het doel van de archeologienota was het inschatten van het archeologisch potentieel van het terrein en het opstellen van een programma van maatregelen voor vervolgonderzoek. Op basis van de uitgevoerde bureaustudie werd vastgesteld dat het plangebied vermoedelijk nog bewoningssporen uit oudere fases omvat. Potentieel zijn ook sporen daterende uit de metaaltijden of de Romeinse periode, gezien de ligging aan de periferie van het historische Wielsbeke, nog aanwezig.

Gezien de gekende verstoring enkel bestaat uit de funderingen van de bestaande gebouwen, is de kans op bewaring van archeologische sporen en vondsten dan ook relatief hoog. De huidige bouwplannen vormen dan ook een bedreiging voor het bodemarchief. Verder archeologisch vooronderzoek is nodig, gezien behoud in situ niet mogelijk blijkt. De geplande parkeergarage komt dan ook lager te liggen dan de huidige gekende verstoring. Een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem, zoals vermeld in het programma van maatregelen, kan dan ook zeker leiden tot kenniswinst voor de omgeving. Na een kosten-batenanalyse blijkt een proefsleuvenonderzoek het meest aangewezen voor het plangebied.

Vanwege het feit dat de aanwezige gebouwen nog gesloopt moeten worden, betreft het hier een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. De sloop mag slechts gebeuren tot op het gelijkvloers, het vloerniveau dient bewaard te blijven tot de aanvang van het verder vooronderzoek met ingreep in de bodem en mag slechts uitgebroken worden onder begeleiding van een erkend archeoloog.

3 Lijst met figuren

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart	2
Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)	3
Figuur 3: Huidige toestand van het plangebied op orthofoto	5
Figuur 4: Doorsnede van de toekomstige inplanting	7
Figuur 5: Geplande werken op kelderniveau (-1).....	8
Figuur 6: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op kelderniveau op orthofoto	9
Figuur 7: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op gelijkvloers op orthofoto	9
Figuur 8: Geplande werken op gelijkvloers (0).....	10
Figuur 9: Plangebied en omgeving op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)	15
Figuur 10: Plangebied op het DHM	16
Figuur 11: De vorming van de Vlaamse Vallei in de loop van het Pleistoceen	18
Figuur 12: Schematische voorstelling van een vlechtend geulenpatroon, zoals dit in de Vlaamse Vallei actief was gedurende het Weichseliaan	19
Figuur 13: Schematische voorstelling van een meanderend rivierenpatroon, zoals dit in de vallei van de Dender actief is vanaf het Laatglaciaal. 1: Kronkelwaarden (binnenkant van de rivierbocht), 2: Oeverwal (buitenkant van de rivierbocht), 3: Komgronden, 4: Oude, verlande riviermeander	20
Figuur 14: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart.....	22
Figuur 15: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000.....	23
Figuur 16: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart betreffende het plangebied	23
Figuur 17: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000.....	24
Figuur 18: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen	26
Figuur 19: Plangebied op de Ferrariskaart	32
Figuur 20: Plangebied op de Vandermaelenkaart.....	33
Figuur 21: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen.....	34
Figuur 22: Plangebied op de Poppkaart	35
Figuur 23: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart	37
Figuur 24: Beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek.....	41

4 Lijst met tabellen

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.	36
---	----

5 Plannenlijst

Plannenlijst Wielsbeke Rijksweg	Projectcode bureauonderzoek 2017L187
Plannummer	Figuur 1
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op topografische kaart.
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03/01/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 2
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied op het GRB (kadasterkaart)
Aanmaakschaal	1:250
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	27/12/2017 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 3
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Huidige toestand van het plangebied op orthofoto
Aanmaakschaal	1:2.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	28/12/2017 (raadpleging + plot door BAAC)
Plannummer	Figuur 6
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op kelderniveau op orthofoto
Aanmaakschaal	1:2.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/01/2018 (raadpleging + plot door BAAC)
Plannummer	Figuur 7
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op gelijkvloers op orthofoto
Aanmaakschaal	1:2.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/01/2018 (raadpleging + plot door BAAC)
Plannummer	Figuur 9
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Plangebied en omgeving op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	04/01/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 10
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Plangebied op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	04/01/2017 (raadpleging)

Plannummer	Figuur 14
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op tertiairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03/01/2017 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 15
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:200.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	04/01/2017 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 17
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	04/01/2017 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 18
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op bodemkaart
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/01/2017 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 19
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgeteld door Joseph de Ferraris
Aanmaakschaal	1:11.520
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1771-1778
Datum	09/01/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 20
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart, opgesteld door Philippe Vandermaelen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1846-1854
Datum	09/01/2017 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 21
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1843-1845
Datum	09/01/2017 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 22
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op Poppkaart
Aanmaakschaal	1:2.500

Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1842-1879
Datum	09/01/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 23
Type plan	Centraal Archeologische Inventaris
Onderwerp plan	Plangebied op CAI-kaart
Aanmaakschaal	1:1
Aanmaakwijze	Digitaal
Aanmaakperiode	2001-2016
Datum	09/01/2018 (raadpleging)

6 Bibliografie

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2016. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 2.0)*, Brussel.
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2017. Geoportaal. Available at: <https://geo.onroerendergoed.be>.
- AGIV, 2017a. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Digitaal Hoogte Model.
- AGIV, 2017b. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootschalig Referentiebestand (GRB).
- AGIV, 2017c. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- AGIV, 2017d. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- BEYAERT, M. et al., 2006. *België in kaart. De evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie*, Brussel: Uitgeverij Lannoo.
- BORREMANS, M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Gent: Academia Press.
- CAI, 2017. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerendergoed.be/>.
- CARTESIUS, 2018. Cartesius. Available at: www.cartesius.be.
- DOV VLAANDEREN, 2017a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2017b. Databank Ondergrond Vlaanderen, Neogeen/paleogeen (Tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2017c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- GEOPUNT, 2017a. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2017b. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2017c. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be> [Accessed August 2, 2016].
- GEOPUNT, 2017d. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2017e. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845). Available at:

- <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.
- GEOPUNT, 2017f. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854). Available at:
<http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/93795cd6-66d3-4310-83b2-5443adfee403>.
- DE GEYTER, G., 1999. *Toelichting bij de Geologische kaart van België (Vlaams Gewest). Kaartblad 21: Tielt*, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie.
- IOE, 2018. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>.
- KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2017. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.
- DE MOOR, G., 1997. *Toelichting bij de quartairgeologische kaart van België, Vlaams Gewest: Kaartblad 21 Tielt*, Gent.
- DE MOOR, G., 2000. *Toelichting bij de quartairgeologische kaart van België, Vlaams Gewest: Kaartblad 22 Gent*, Gent: Vlaamse overheid, Dienst Natuurlijke Rijkdommen.
- VAN STRYDONCK, M., DE MULDER, G. & ALDERWEIRELDT, M., 2000. *De Schelde: verhaal van een rivier*, Leuven: Davidsfonds Uitgeverij nv.
- UGENT, 2016. GeoloGIS, een geologische ontdekkingstocht doorheen België. Available at:
<http://cartogis.ugent.be/geologis/geologis>.
- VERBRUGGEN, C., DENYS, L. & KIDDEN, P., 1991. Paleo-ecologische en geomorfologische evolutie van Laag- en Midden-België tijdens het Laat-Kwartair. *De Aardrijkskunde*, 1991/3, pp.357–376.

7 Bijlagen

Bijlage 1: Doorsnede van de toekomstige inplanting

Bijlage 2: Geplande werken op kelderniveau

Bijlage 3: Geplande werken op gelijkvloers